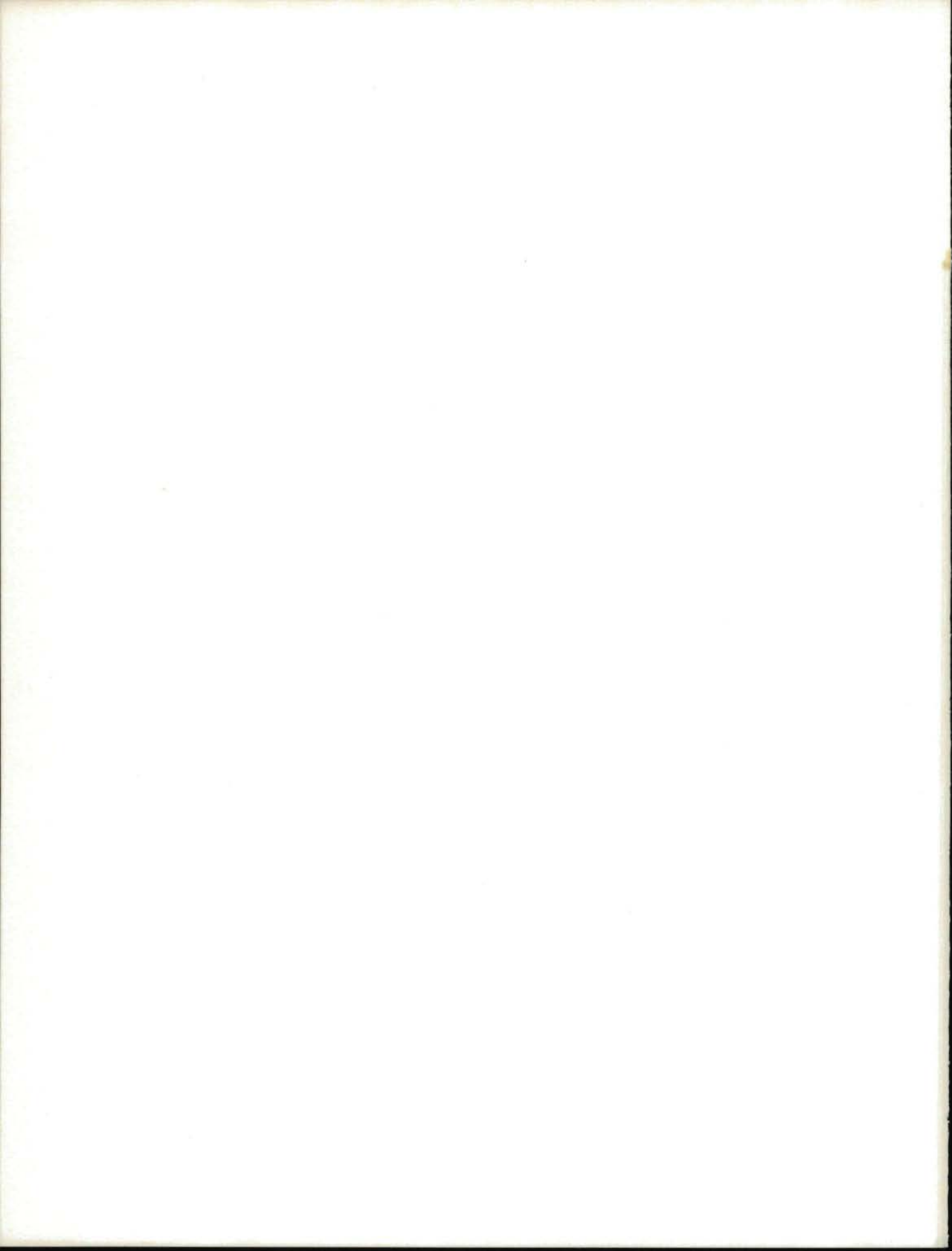

Jeugdparticipatie: er wordt aan gewerkt

Jeugdparticipatie: er wordt aan gewerkt

Amsterdam, juni 1997

Marije van Barlingen

Petra Bolten

Bram van Dijk

Cor van 't Hoff

Julia Mólck

Voorwoord

De titel van deze brochure geeft al aan dat er in veel gemeenten hard aan jeugdparticipatie wordt gewerkt. De projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid (OLPJ) wil in het kader van het traject 'jeugd betrekken', gemeenten ondersteunen bij het verder uitbouwen van de participatiemogelijkheden van jongeren. Er zijn najaar 1996 in acht gemeenten pilotprojecten jeugd betrekken gestart, waarmee wordt beoogd jeugdparticipatie structureel in te bedden in het beleid van deze gemeenten. Populair gezegd: jeugdparticipatie moet in deze gemeenten de normaalste zaak van de wereld worden. De ervaringen die in de pilotgemeenten worden opgedaan, worden vervolgens door de projectgroep OLPJ verspreid onder andere gemeenten. Zo worden vier cursussen voor bestuurders, ambtenaren en professionals ontwikkeld, die onder meer gericht zijn op het aanleren van vaardigheden die bij jeugdparticipatie van belang zijn.

De projectgroep OLPJ wil bij haar ondersteunende activiteiten bovendien zo veel mogelijk gebruik maken van kennis en ervaringen die reeds elders in het land zijn opgedaan. In veel gemeenten groeit het besef dat jeugdparticipatie belangrijk is. Jeugdigen worden meer en meer gezien als volwaardige deelnemers aan maatschappelijke processen en krijgen steeds vaker gelegenheid op die processen invloed uit te oefenen. Jeugdparticipatie wordt op vele manieren en op verschillende leefgebieden vorm gegeven. Met de brochure 'Jeugdparticipatie: er wordt aan gewerkt' wil de projectgroep in de eerste plaats het enthousiasme overbrengen waarmee dergelijke initiatieven door jeugdigen en volwassenen worden uitgevoerd. Dit gebeurt aan de hand van een aantal uiteenlopende praktijkvoorbeelden. In de tweede plaats wordt een overzicht geboden van reeds beschikbare hulpmiddelen die bij het vorm geven van jeugdparticipatie gebruikt kunnen worden.

Ik hoop dat de inhoud voor veel gemeenten een inspiratiebron vormt om verder te werken aan jeugdparticipatie.

Louise Groenman

Voorzitter projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Jeugdparticipatie: een groeiproces	9
2.1	Vijf kernthema's	9
2.2	Tweezijdige informatie-overdracht	10
2.3	Ontwikkeling van jeugdparticipatie: top-down en bottom-up	11
2.4	Intern draagvlak: de gemeente	12
2.5	Extern draagvlak: het maatschappelijk middenveld	13
2.6	Communicatie	14
3	Jeugdparticipatie: een kleurrijk palet	17
3.1	De selectie	17
3.2	Informatie aan en informatie over jeugd	17
3.3	Politieke participatie	22
3.4	Maatschappelijke participatie	31
4	Hulpmiddelen	45
4.1	Hulpmiddelen gericht op kinderen	45
4.2	Hulpmiddelen gericht op jongeren	50
5	Cursussen en trainingen	55
5.1	Cursussen en trainingen voor jongeren	55
5.2	Cursussen en trainingen voor volwassenen	57
6	Literatuuroverzicht	61
6.1	Jeugdparticipatie algemeen	61
6.2	Politieke participatie	63
6.3	Maatschappelijke participatie	65
6.4	Jeugdinformatie	71
6.5	Internationale jongerenuitwisselingen	75
7	Landelijke participatie-projecten	77
8	Subsidiemogelijkheden	81

1 Inleiding

In 1996 is door het Ministerie van VWS de projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid (OLPJ) ingesteld.

De projectgroep stelt zich ten doel gemeenten te ondersteunen bij de vormgeving van preventief jeugdbeleid. Bij het realiseren van deze doelstelling onderscheidt de projectgroep drie speerpunten:

- jeugd op de politieke agenda;
- vraaggericht werken;
- het betrekken van jongeren.

In de visie van de projectgroep OLPJ is jeugdparticipatie een belangrijke pijler van jeugdbeleid: enerzijds om de sterke kanten van jongeren zoals creativiteit en enthousiasme te benutten; anderzijds om beter rekening te kunnen houden met wensen en behoeften van jongeren. Vanuit deze visie is 'Jeugdparticipatie: er wordt aan gewerkt' geschreven.

Deze handreiking is in de eerste plaats bedoeld voor ambtenaren van gemeenten die jongeren meer willen betrekken bij lokaal beleid.

In de tweede plaats kunnen ook medewerkers van organisaties, die met jongeren werken hun voordeel doen met deze publicatie.

'Jeugdparticipatie: er wordt aan gewerkt' bestaat uit twee delen.

Het eerste deel (de hoofdstukken 2 en 3) is bedoeld om inzicht te geven in de belangrijkste aspecten waarmee rekening moet worden gehouden bij het handen en voeten geven van jeugdparticipatie. In hoofdstuk 2 worden vijf kernthema's voor jeugdparticipatie behandeld. Voor een deel zijn de thema's ontleend aan de ervaringen die zijn opgedaan in de acht pilotprojecten jeugdparticipatie, die door de projectgroep OLPJ worden ondersteund.

Deze thema's zijn te herkennen in de tien voorbeelden van jeugdparticipatie die in hoofdstuk 3 worden beschreven. Deze voorbeelden geven bovendien een beeld van de grote diversiteit van activiteiten die als jeugdparticipatie worden bestempeld.

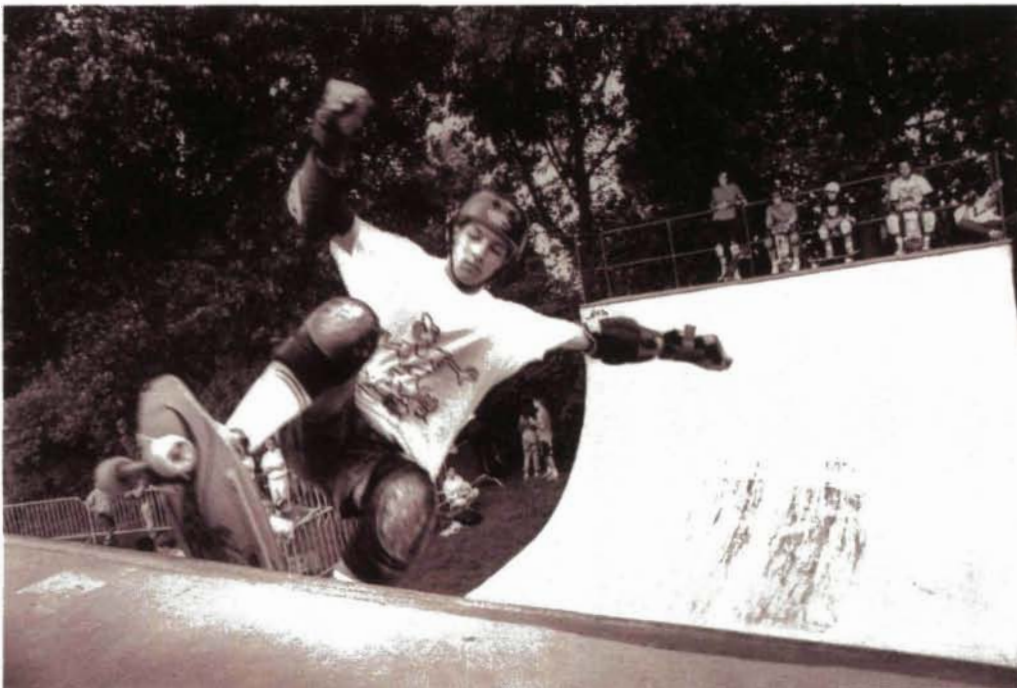
Voor het achterhalen van deze voorbeelden is gebruik gemaakt van verschillende informatiebronnen: publicaties in tijdschriften, krantenartikelen en contacten met gemeenten. Het is de bedoeling dat informatie over projecten in de nabije toekomst te achterhalen zal zijn bij een centraal informatiepunt.

Mede op initiatief van de projectgroep OLPJ wordt door de VNG/BIDOC, Stichting Jeuginformatie Nederland en het NIZW gewerkt aan het verbeteren, uitbreiden en toegankelijker maken van de bestaande informatie-voorziening (databanken) op het gebied van lokaal preventief jeugdbeleid.

Het tweede deel (de hoofdstukken 4 tot en met 8) draagt het karakter van een naslagwerk waarin informatie over respectievelijk handreikingen, cursussen/trainingen, documentatie, landelijke projecten en subsidiemogelijkheden met betrekking tot jeugdparticipatie bijeen is gebracht. Dit overzicht is bedoeld om inzicht te geven in allerlei hulpmiddelen waarvan gemeenten en andere organisaties bij de ontwikkeling van jeugdparticipatie gebruik kunnen maken.

Hoewel er zorgvuldig naar bruikbare informatie is gezocht, kan volledigheid niet gegarandeerd worden. Met het oog hierop willen we de lezer die op omissies stuit verzoeken deze aan de projectgroep kenbaar te maken; vanzelfsprekend geldt dit ook voor nieuwe hulpmiddelen die worden ontwikkeld.

Tot slot willen we benadrukken dat deze publicatie zeker nog geen 'handleiding jeugdparticipatie' beoogt te zijn, waarin de route wordt aangegeven die gemeenten kunnen volgen om jeugdparticipatie binnen hun beleid te verankeren. Een dergelijke publicatie zal de projectgroep naar verwachting begin 1998 laten verschijnen.

2 Jeugdparticipatie: een groeiproces

2.1 Vijf kernthema's

Gemeenten die jeugdparticipatie serieus willen nemen zullen al snel merken dat het betrekken van jeugd gevolgen heeft voor de eigen gemeentelijke organisatie. Jeugd betrekken is meer dan kinderen en jongeren de gelegenheid geven om te vertellen wat hen bezighoudt. Als de gemeente het gesprek met de jeugd aangaat dan zal zij ook duidelijk moeten maken wat zij gaat doen met de wensen, meningen en kritiek die worden aangedragen.

Gemeenten zullen dus na moeten denken over de vraag hoe zij jeugdparticipatie een plek kunnen geven binnen het eigen dagelijks denken en handelen en dat van organisaties die een aanbod hebben voor jongeren. Daarbij gaat het om het verwezenlijken van twee doelen die sterk met elkaar verband houden:

- zorg dat de jeugd betrokken wordt bij de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijk beleid dat de leefwereld van jongeren beïnvloedt;
- zorg dat de jeugd een rol en stem krijgt in voorzieningen, activiteiten en organisaties in de directe leefomgeving van jongeren.

In deze beide doelen kan het vaak gebruikte onderscheid tussen politieke en maatschappelijke participatie worden herkend. Bij politieke participatie staat beïnvloeding van gemeentelijk beleid door jongeren centraal. Maatschappelijke participatie wordt omschreven als betrokkenheid van jongeren bij het realiseren en functioneren van voorzieningen die voor jongeren zijn bestemd.

Bij het verwezenlijken van de bovengenoemde doelen spelen 5 kernthema's een belangrijke rol:

- tweezijdige informatie-overdracht;
- ontwikkeling van jeugdparticipatie: 'top-down en bottom-up';
- intern draagvlak: de gemeente;
- extern draagvlak: het maatschappelijk middenveld;
- communicatie.

Voor al deze kernthema's geldt dat het niet van de ene op de andere dag goed geregeld is. Er is een groeiproces nodig om jeugdparticipatie structureel te implementeren binnen een gemeente of in gewoon Nederlands: er voor te zorgen dat jeugdparticipatie als de normaalste zaak van de wereld wordt beschouwd.

In de voorbeeldprojecten die in hoofdstuk 3 worden beschreven zijn deze 5 kernthema's duidelijk te herkennen.

2.2 Tweezijdige informatie-overdracht

Jeugdparticipatie kan alleen tot beïnvloeding van beleid leiden als er enerzijds bij de gemeente goed zicht bestaat op wat er leeft onder de jeugd en anderzijds jongeren goed geïnformeerd worden over wat er zich binnen hun woonplaats afspeelt.

Zicht op jongeren

Bijna elke Nederlandse gemeente probeert op één of andere manier beter zicht te krijgen op de leefsituatie en wensen en behoeften van hun jeugdige inwoners. In kleine gemeenten is het organiseren van gesprekken met groepjes jongeren een geschikte methode. In grotere gemeenten wordt over het algemeen gekozen voor het doen van onderzoek onder jongeren.

In de meeste gevallen betreft het een traditionele vorm van onderzoek: een onderzoeksbureau stelt een vragenlijst op; vervolgens worden jongeren geïnterviewd en stelt het onderzoeksbureau het eindrapport met de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen op.

Deze methode kan natuurlijk prima informatie opleveren, maar heeft wel als beperking dat jongeren hier lijdend en geen meewerkend voorwerp zijn.

Sinds enkele jaren wordt er ook gewerkt met onderzoeksmethoden waar jongeren actief aan meewerken, ondermeer door het afnemen van interviews: 'jongeren onderzoeken jongeren'. Het voordeel van deze methode is ook dat gemeente en instellingen geactiveerd worden om jongeren serieus te nemen en te betrekken bij

beslissingen die op grond van het onderzoek worden genomen. Op deze wijze kan onderzoek dus een aangrijpingspunt vormen voor verdere participatie. In hoofdstuk 5 wordt aangegeven op welke wijze jongeren bij een onderzoeksproces ingeschakeld kunnen worden.

Informereren van jongeren

De omgekeerde informatiestroom –jongeren voorzien van informatie die voor hen relevant is– wordt in ruim 100 (vooral grotere) gemeenten verzorgd door zogenaamde Jongeren informatiepunten (JIP's). In de meeste andere gemeenten wordt nauwelijks of op z'n best incidenteel aandacht geschonken aan het informeren van jeugd. Belangrijke knelpunten die zich voordoen zijn dat de taal die bij de voorlichting wordt gebruikt niet aansluit bij de leefwereld van jongeren en mede daardoor dat veel jongeren niet worden bereikt.

Dit probleem is te ondervangen door jongeren zelf te betrekken bij informatievoorziening aan andere jongeren; de jongerenkrant in Amsterdam Noord (zie hoofdstuk 3) is daar een goed voorbeeld van.

2.3 Ontwikkeling van jeugdparticipatie: top-down en bottom-up

Op het gebied van jeugdparticipatie is het meer dan eens voorgekomen dat een goedbedoeld initiatief van de gemeente op niets uitliep. Zo heeft bijvoorbeeld het oprichten van een jeugdgemeenteraad weinig zin als er niet ingespeeld kan worden op initiatieven die bij jongeren leven.

In algemene zin geldt bij participatie op het gebied van overheidsbeleid dat een goede wisselwerking tussen signalen en initiatieven 'van onderaf' en een reactie daarop 'van bovenaf' noodzakelijk is. Bij jeugdparticipatie gaat het bovendien om (zeer) jeugdige burgers, hetgeen extra eisen stelt aan de vaardigheden bij de gemeente om daar 'passend' op in te spelen.

Dit betekent dat de gemeente en uitvoerende organisaties bereid en in staat moeten zijn om flexibel in te spelen op wat bij jongeren opborrelt, zonder dat dit ontaardt in een stuurloos en verbrokkeld beleid. Het is daarom van belang een overkoepelende beleidsvisie op jeugdparticipatie te ontwikkelen. Een visie die aangeeft wat een gemeente op het gebied van jeugdparticipatie wil bereiken, zonder daarmee de zaak geheel dicht te timmeren.

Initiatieven van jongeren kunnen op verschillende manieren ontstaan. In veel gevallen is het ontbreken van bepaalde voorzieningen (van 'ramp' tot disco) een directe aanleiding om bij de gemeente aan te kloppen. Het is dan niet alleen zaak om serieus met de jongeren te gaan onderhandelen, maar ook om ervoor te zorgen dat het niet bij een incidenteel moment van participatie blijft maar een permanente structuur voor betrokkenheid van jongeren bij gemeentelijk beleid wordt ontwikkeld.

Ook zijn er initiatieven die ontstaan in het kader van landelijke projecten zoals de

Nationale Jeugdprijs (deze landelijke projecten worden in hoofdstuk 7 besproken). Ook hierop kan de gemeente inspelen en aan deze initiatieven een meer structureel karakter geven.

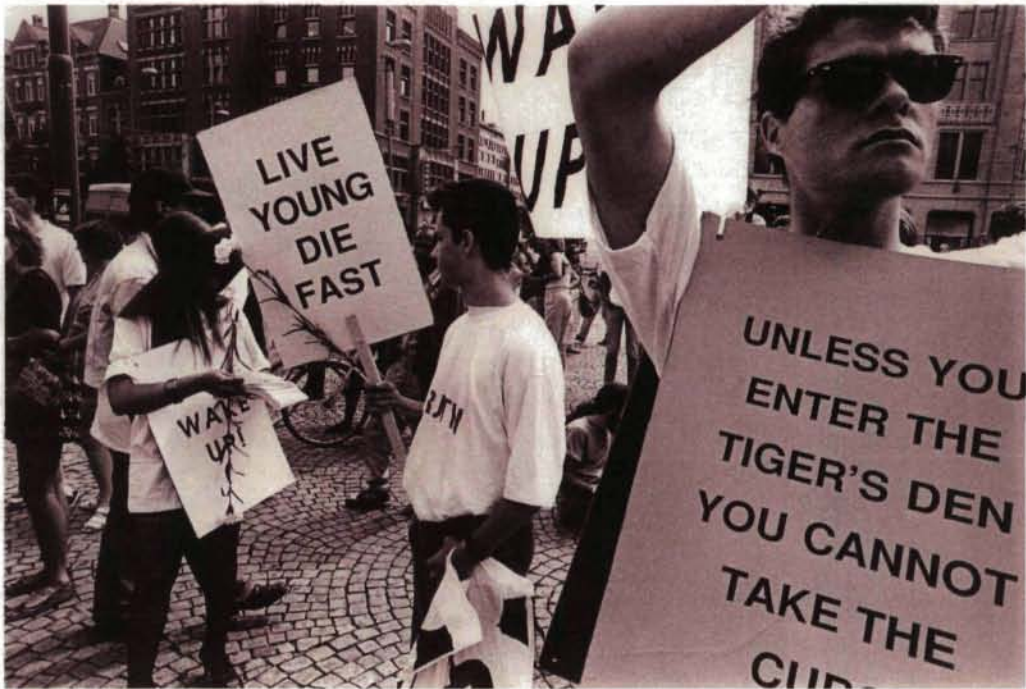
2.4 Intern draagvlak: de gemeente

Veel gemeenten die aandacht besteden aan jeugdparticipatie doen dit in het kader van het lokale jeugdwelzijnsbeleid. Dit is volstrekt logisch, maar er moet voor gewaakt worden dat binnen de gemeente het idee ontstaat dat jeugdparticipatie alleen de wethouder en ambtenaren die zich bezig houden met welzijnsbeleid aangaat. Ook voor andere sectoren binnen de gemeente heeft jeugdparticipatie consequenties. Als het gaat om speelruimte, 'ramps' en hangplekken komt direct de Dienst Ruimtelijke Ordening/ Stadsontwikkeling in beeld. Maar ook sectoren als onderwijs, werkgelegenheid, sport en huisvesting zijn relevant als het om jeugdparticipatie gaat.

Bij het tot stand brengen van een breder draagvlak voor jeugdparticipatie is het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere beleidsontwikkelingen in de gemeente zoals bijvoorbeeld beleid ten aanzien van sociale en bestuurlijke vernieuwing of ten aanzien van wijk- en buurtbeheer.

Om te komen tot gemeente-brede ondersteuning van jeugdparticipatie kan gebruik worden gemaakt van het volgende rijtje motieven.

- *Vergroten van interesse van jeugd in (lokale) politieke processen.*
Politieke interesse en het lidmaatschap van politieke partijen onder jongeren nemen af. Jeugdparticipatie kan een middel zijn om dit 'op te peppen'. Dit doel kan een belangrijk motief vormen voor lokale politici. Ook voor betrokkenen uit de onderwijs/educatie-wereld kan dit een motiverende factor zijn.
- *Verbogen van het democratisch gehalte van de lokale besluitvorming.*
Voor degenen die belang hechten aan invloed van burgers op de lokale besluitvorming (politici, ambtenaren, organisaties) kan dit een belangrijk motief zijn. Jeugdparticipatie is daarbij de jeugdige variant van een meer algemeen streven om de dialoog tussen burgers en overheid te versterken.
- *Verbeteren van de kwaliteit van geboden producten/diensten.*
Het betrekken van jongeren bij het beleid is een manier om de kwaliteit van producten/diensten te bewaken en te verbeteren. Dit kan een motief zijn voor de gemeente zelf (eigen dienstverlening), maar ook voor alle organisaties en groepen die iets te bieden hebben aan de jeugd (vraaggericht werken).
- *Emancipatie van de jeugd.*
Maatschappelijke positieversterking van de jeugd kan een motief zijn om jeugdparticipatie belangrijk te vinden. Dit motief speelt zeker een rol bij belangenorganisaties van/voor jongeren. Jeugdparticipatie is daarbij een middel om de directe belangen van de jeugd te behartigen (huisvesting, inkomen, voorzieningen, etc.).

- *Maatschappelijke educatie: goed burgerschap.*

Een motief kan ook zijn dat de gemeente vindt dat zij tot taak heeft om haar inwoners 'op te voeden' tot goede burgers. Het gaat onder meer om eigen en maatschappelijke verantwoordelijkheid, kennis van en respect voor rechten en plichten en solidariteit met zwakkeren. Jeugdparticipatie is een manier om daar jong mee te beginnen.

Bij het vergroten van het draagvlak voor jeugdparticipatie onder bestuurders, raadsleden en ambtenaren kan gebruik worden gemaakt van het simulatiespel 'jeugdig besturen', dat in hoofdstuk 5 nader wordt besproken.

2.5 Extern draagvlak: het maatschappelijk middenveld

Om participatie van jongeren bij voorzieningen en activiteiten in hun directe leef-omgeving te bevorderen, is de gemeente sterk afhankelijk van organisaties die tot het maatschappelijk middenveld gerekend worden.

Over het algemeen is de mate van jeugdparticipatie binnen het maatschappelijk middenveld nog beperkt te noemen, met uitzondering van het jongerenwerk zelf. In veel gemeenten waar met jeugdparticipatie aan de weg wordt getimmerd speelt het jongerenwerk een ondersteunende rol.

Op scholen –waar kinderen en jongeren een aanzienlijk deel van hun tijd verblijven– wordt aanzienlijk minder aandacht aan jeugdparticipatie geschonken. Mede dankzij de

activiteiten van de Stichting Codename Future, die via zogenaamde 'future awards' maatschappelijke participatie van leerlingen tracht te bevorderen (zie hoofdstuk 7), is deze aandacht echter groeiende. Een meer op de school zelf gerichte vorm van jeugdparticipatie is het vormgeven aan medezeggenschap van leerlingen; hier wordt in hoofdstuk 3 een voorbeeld van gegeven.

Binnen veel andere organisaties staat jeugdparticipatie nog niet eens in de kinderschoenen. Zo zijn er binnen de sportwereld nog geen jeugdparticipatieprojecten bekend die hun waarde reeds bewezen hebben. Er zijn al wel enige voorzichtige initiatieven, die mede onder invloed van de landelijke projectgroep Jeugd in Beweging de komende jaren naar verwachting een flinke duw in de rug zullen krijgen.

Voor een gemeente zijn er meerdere mogelijkheden die in verschillende combinaties ingezet kunnen worden om aandacht voor jeugdparticipatie binnen organisaties van het maatschappelijk middenveld te bevorderen.

- Betrekken van organisaties (met name het jongerenwerk) bij de ontwikkeling van het gemeentelijk jeugdparticipatiebeleid.
- Opnemen van voorwaarden ten aanzien van jeugdparticipatie bij het verstrekken van subsidies. Vanzelfsprekend is dit alleen mogelijk bij organisaties waarmee de gemeente een subsidierelatie onderhoudt.
- Verlenen van ondersteuning (in de vorm van financiële middelen en/of know-how) waarmee organisaties in staat worden gesteld meer aandacht te besteden aan jeugdparticipatie.
- Bij elkaar brengen van organisaties in een lokaal netwerk, zodat deze organisaties van elkaars ervaringen op het gebied van jeugdparticipatie kunnen profiteren c.q. dat deze organisaties gelijktijdig van een zelfde ondersteuningsaanbod kunnen profiteren.
- Stimuleren van organisaties tot deelname aan landelijke projecten; zoals beschreven in hoofdstuk 7 van deze brochure.

2.6 Communicatie

Het is al gezegd: één van de grootste knelpunten die zich bij jeugdparticipatie voordoet is gelegen in een gebrekkige communicatie tussen volwassenen en jongeren. De ambtenaar die verwacht dat jongeren een aantal droge en dikke rapporten zullen doorworstelen voordat zij hun ideeën over een bepaald onderwerp kenbaar maken is hiervan een goed voorbeeld. Ook bij bestuurders en beroepskrachten in het sociaal-cultureel werk en het onderwijs doen zich vergelijkbare belemmeringen voor. Om dergelijke belemmeringen weg te nemen is er een training ontwikkeld waarin aandacht is voor de voor volwassenen benodigde vaardigheden voor een goede communicatie met jongeren over zaken die hun leefwereld betreffen (zie hoofdstuk 5).

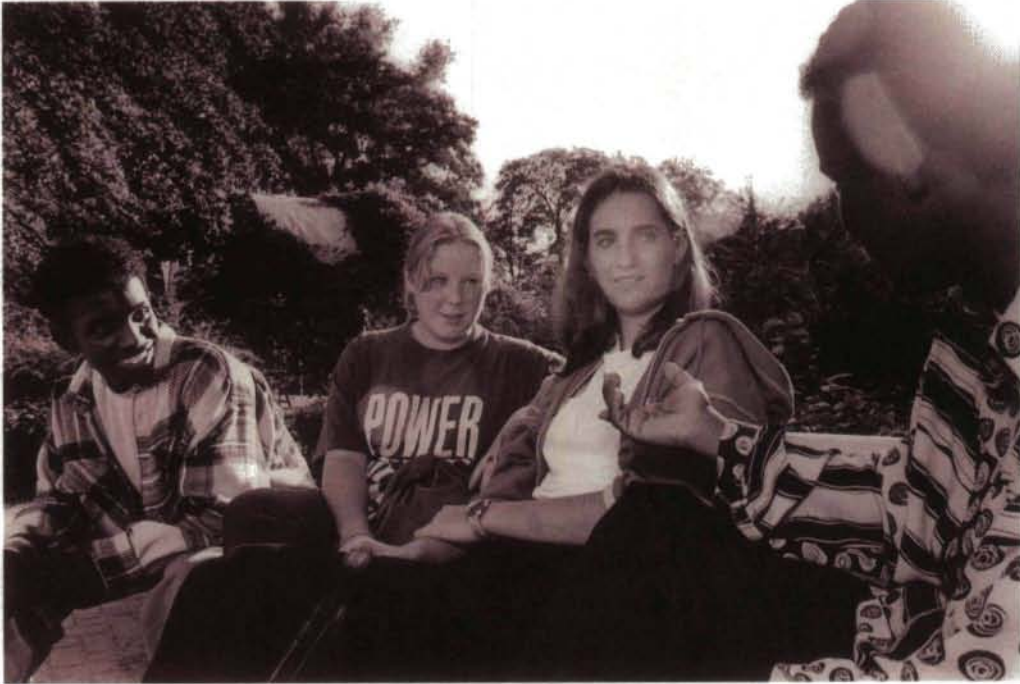
Maar ook van de zijde van jongeren worden bepaalde vaardigheden verwacht. Zo is het belangrijk dat het beïnvloeden van gemeentelijk beleid geen voorrecht wordt van een klein groepje goed opgeleide en gebekte jongeren.

Met het oog hier op is een training ontwikkeld (zie hoofdstuk 5), waarbij het achterhalen van informatie bij de eigen achterban een centraal element vormt (peer-group raadpleging). Deze methode leent zich ook goed voor groepen die te boek staan als moeilijk bereikbaar. In dit verband kan voorts gewezen worden op het programma 'Jeugd voor Europa' (zie hoofdstuk 8) dat vooral gericht is op het mobiliseren van moeilijk bereikbare jongeren.

Tenslotte zien we het belang van een goede communicatie tussen jongeren en volwassenen ook terug in het gebruik van de openbare ruimte in woonbuurten.

Jongeren en volwassenen hebben hier tegenstrijdige belangen en dat leidt vaak tot conflicten. In het project Wij en Overvecht (zie hoofdstuk 3) wordt getracht deze conflicten te beperken door jongeren en oudere buurtbewoners beter met elkaar te laten communiceren. Voorts kan in dit verband de publicatie 'Jop's meer dan een hangplek' van PJ Partners (zie hoofdstuk 6) worden aanbevolen.

3 Jeugdparticipatie: een kleurrijk palet

3.1 De selectie

De voorbeeldprojecten die in dit hoofdstuk worden beschreven vormen een selectie uit vele initiatieven van jeugdparticipatie die de afgelopen jaren zijn ontstaan. Bij de selectie is er niet naar gestreefd om de meest succesvolle voorbeelden in het zonnetje te zetten maar om een zo groot mogelijke variëteit ten toon te spreiden.

De projecten spelen zich af in kleine en grote gemeenten, hebben betrekking op verschillende vormen van jeugdparticipatie en op verschillende leefgebieden van jongeren. Bovendien gaat het om verschillende leeftijdscategorieën.

Alle projecten zijn op lokaal niveau ontstaan, met uitzondering van het provinciale project in Groningen. Dit is een voorbeeld van hoe door de provincie de ontwikkeling van jeugdparticipatie op lokaal niveau wordt gestimuleerd.

De projecten zijn als volgt gerangschikt: eerst worden voorbeelden van informatie aan en informatie over jeugd gepresenteerd; vervolgens voorbeelden van politieke participatie en tenslotte voorbeelden van maatschappelijke participatie. Daarbij kan worden aangetekend dat het onderscheid tussen politieke en maatschappelijke participatie niet altijd scherp te maken is. Sommige projecten (bijvoorbeeld 'The Young Ones' in Hilversum) hebben zowel elementen van politieke participatie als van maatschappelijke participatie in zich.

3.2 Informatie aan en informatie over jeugd

Jeugdkrant in Noord

In het kader van het project 'Jeugdbeleid' heeft het stadsdeel Amsterdam Noord het initiatief genomen tot een jeugdkrant om jongeren beter te informeren over de inhoud en bedoeling van het nieuwe jeugdbeleid. Hierbij is besloten dit niet alleen *voor* jongeren te doen, maar ook *met* jongeren. "De bedoeling van de krant is dat jongeren in het stadsdeel ook hun zegje kunnen doen", aldus Jenny Franken, projectmedewerkster Jeugdbeleid in Amsterdam Noord. De krant is bedoeld voor jongeren van 12 tot 20 jaar en wordt in het stadsdeel verspreid op de middelbare scholen, in bibliotheken, op sportscholen en in jongerencentra.

Het project is gericht op het vergroten van de betrokkenheid van jongeren bij het jeugdbeleid, op het in gang zetten van een leerproces bij de jongeren en op het bieden van ontspanning voor zowel de jongeren die de krant maken als de jongeren die de krant lezen. Ook hoopt het stadsdeel meer jongeren naar activiteiten te trekken: "We hebben het idee dat voorzieningen veel meer gebruikt zouden worden als er betere informatie over is. Er zit echt nog wel ruimte in, er is een potentiële groep jongeren

die volgens ons best meer aan activiteiten willen meedoen als ze maar zouden weten *wat* er precies *waar* te doen is”.

In de huidige opzet van het project zijn er 5 redacties van 7 jongeren elk. Dit aantal is gekozen teneinde zoveel mogelijk jongeren als praktisch realiseerbaar is, een kans te geven aan de krant bij te dragen en om betrokkenheid en samenwerking te verhogen. De jongerenredacties komen één of twee keer per week bij elkaar. Franken zegt daarover: “Dat lijkt veel ja, maar het is veel meer werk dan je zou denken. De jongeren moeten er natuurlijk ook best veel van leren”.

De onderwerpen voor de krant worden globaal vastgesteld in een vergadering van alle betrokken jongeren. Naast de jeugdredacties is er een centrale redactie die zorg draagt voor de eindredactie en de lay-out. Deze redactie wordt gevormd door de begeleidende jongerenwerkers, waarvan een de rol van coördinator op zich heeft genomen. In de krant wordt getracht een evenwicht te vinden tussen ‘zware’ en luchtige onderwerpen. Het stadsdeel geeft aan welke informatie over het jeugdbeleid en activiteiten voor jongeren moeten worden opgenomen. “We geven natuurlijk aan welke informatie in de krant moet komen, maar verder bemoeien we ons er niet mee. Alleen als artikelen in onze ogen echt te ver gaan, dus dat we er als stadsdeel niet meer achter kunnen staan, trekken we aan de bel”.

In eerdere edities zijn onder meer onderwerpen als muziek, criminaliteit en seksueel misbruik aan de orde gesteld.

Uitgangspunt is de zelfstandigheid van de jongeren. Zij bedenken zelf –binnen een door het stadsdeel opgesteld redactiekader– de onderwerpen, schrijven zelf de teksten en maken zelf illustraties. Hierbij worden zij begeleid door jongerenwerkers van de jongerencentra waar de redacties gevestigd zijn. Tevens is er een journaliste aange- trokken die de jongeren inhoudelijk begeleidt. Franken: “Deze journaliste leert de jongeren dingen als techniek en interviewen. Ze leren bijvoorbeeld welke vragen wel en welke vragen niet het gewenste effect hebben”.

Het stadsdeel financiert het project (ongeveer f 20.000,- per jaar) en zorgt dat er binnen het budget van de jongerenwerkers ruimte is voor de begeleiding van de jongeren.

Een stukje geschiedenis

Na een eerste (experimentele) periode van een jaar heeft het stadsdeel zich uit de begeleiding van het project teruggetrokken. Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan bij de publicatie van de eerste drie nummers van de krant, is in 1997 de opzet van het project veranderd.

Bij de start van het project in 1995 werd een extern bureau aangetrokken dat de krant schreef. In deze opzet werden jongeren slechts betrokken als adviseur. “We merkten al vrij snel dat dat niet ideaal was”, aldus Franken, “we wisten bijvoorbeeld niets over het taalgebruik van jongeren. Er is dan ook snel na de start van het project besloten jongeren zelf de krant te laten schrijven”.

Er werd een jeugdredactie gevormd die bestond uit jongeren die waren geworven vanuit verschillende jongerencentra. Hierbij was het voornaamste criterium dat de jongere gemotiveerd was om mee te doen. Deze jongeren kregen alle vrijheid bij het schrijven; er werd pas achteraf ‘gecensureerd’. Het stadsdeel had in deze opzet de begeleiding in handen.

In november 1996 is deze (proef)periode geëvalueerd. Het bleek dat de jeugdkrant een waardevol jeugdparticipatie-instrument is, maar dat het op een andere wijze vorm moest krijgen.

Lessen uit die eerste periode zijn dat de jongeren binnen de redactie bij elkaar moeten passen en goed kunnen samenwerken. “Een krant is een groepsproduct en een goed product kan alleen bereikt worden als er sprake is van een goede sfeer binnen de groep jongeren”, geeft Franken aan. In de nieuwe opzet wordt hier dan ook meer rekening mee gehouden door jongeren in vrij kleine groepjes te laten samenwerken en door meerdere redacties te vormen. Tevens werd duidelijk dat er een redactiekader nodig is waarbinnen de jeugdredacties kunnen werken. Het taalgebruik van de jeugd was in de ogen van het stadsdeel soms niet geschikt voor publicatie namens het stadsdeel. “In de redactie zitten meestal 16- en 17-jarigen. Als gemeente moet je echter wel steeds bedenken of iets ook geschikt is voor 12-jarigen. Je hebt nu eenmaal een verantwoordelijkheid naar de jongere lezers toe.”

Een laatste punt dat in de nieuwe opzet werd opgelost, is de begeleiding. “Het maken

van de krant is voor de jongeren een sociale gebeurtenis, waarbij verschillende verhalen van de jongeren loskomen. Beleidsmedewerkers van het stadsdeel bleken niet altijd de vaardigheden te hebben om daarmee om te kunnen gaan”, aldus Franken. De begeleiding is nu in handen van jongerenwerkers. “Zij kennen de jongeren nu eenmaal veel beter en weten ook hoe er op eventuele problemen gereageerd kan worden”.

Resultaten en toekomst

De resultaten van het project worden door het stadsdeel vastgesteld op basis van de gestelde doelen. Het eerste doel, meer betrokkenheid bij het jeugdbeleid, is gehaald. Franken: “De jongeren zijn ontzettend enthousiast en werken met veel plezier aan de krant, dat lijkt mij al een winstpunt”.

De resultaten met betrekking tot het tweede doel, educatie, komen tot uiting in de vaardigheden van de jongeren bij het maken van de krant. Ze leren schrijven, ze leren hoe ze een goed interview kunnen afnemen, welke vragen iets opleveren en welke niet en ze leren samenwerken. Doordat de jongeren de krant in principe zelf maken, met alleen aanwijzingen van de begeleidende journaliste en jongerenwerker leren ze zelfstandig een product afleveren.

De overige twee doelen: ontspanning voor de makers en de lezers en informatie verstrekken aan de jeugd in Amsterdam Noord, zijn moeilijk te evalueren. “Het is duidelijk dat er sprake is van ontspanning voor de jongeren die de krant maken; ze vinden het heel erg leuk om te doen en zetten zich ook volledig in. Ook wordt in elke editie de benodigde informatie opgenomen over het jeugdbeleid en met name de bedoelingen van dit beleid”. Op de middenpagina wordt tevens een ‘uitlijst’ opgenomen waarin alle activiteiten voor jongeren vanuit de verschillende instellingen op een rij worden gezet.

Knelpunt is volgens Franken de verspreiding van de krant. Er worden per editie 6000 kranten verspreid onder jongeren door stapels kranten op scholen, in bibliotheken, op sportscholen en jongerencentra neer te leggen. “Grote stapels kranten neerleggen en dan maar afwachten werkt niet zo goed. Het is volkomen onduidelijk voor ons of jongeren de krant ook daadwerkelijk meenemen en lezen”.

In de nieuwe opzet is het dan ook de bedoeling dat de krant wordt verspreid door deze actief uit te delen aan jongeren. Tevens zal er een enquête gehouden worden om te meten of jongeren de krant daadwerkelijk lezen en of jongeren de inhoud leuk en nuttig vinden.

Er is gepland om in 1997 –vanwege een wat late start– twee edities van de krant te publiceren en in 1998 drie edities. De overwegend positieve resultaten van de krant zijn reden voor het stadsdeel om na 1998 het budget van de krant waarschijnlijk op te nemen in het reguliere jeugdbeleid.

Jeugdombus in de Haarlemmermeer

Na een aantal succesvolle omnibusonderzoeken onder volwassenen, heeft de gemeente Haarlemmermeer besloten dat ook de jeugd op deze wijze benaderd moet worden. Wie kunnen er immers beter aangeven wat jongeren doen en belangrijk vinden dan jongeren zelf?

Het initiatief voor de jeugdombus kwam van de dienst Welzijn, Onderwijs en Cultuur.

Doel van het onderzoek is een basis te verkrijgen voor de jeugdnota 1997 en een beeld te krijgen van wat voor voorzieningen de jongeren in de Haarlemmermeer gebruik maken. "De jeugdnota moet breed worden en uitdrukkelijk niet gericht op zogenaamde 'probleemjongeren'. We wilden dan ook vooral antwoord op vragen als: wat missen jongeren binnen de gemeente, wat doen jongeren veel en waar hebben de jongeren behoefte aan?", vertelt mevrouw Hoogeboom, onderzoeker bij de bestuursdienst van de gemeente. "Ook wilden we –met het oog op toekomstige plannen– graag weten of de jongeren willen meepraten binnen de gemeente en op wat voor een manier ze willen meepraten".

De onderzoekers van de bestuursdienst van de gemeente hebben vervolgens bij verschillende diensten en instellingen geïnventariseerd wat zij wilden weten. Op basis daarvan is gekozen voor de onderwerpen bibliotheekbezoek, sport, spel, hobby's, ontmoeten, uitgaan, werkgelegenheid, pesten op school, eetgewoonten, gebruik van stimulerende middelen en Bureau Halt. Ook is de jongeren gevraagd hoe ze over hun toekomstige woonomgeving en mobiliteit denken.

Bij de opzet van het onderzoek en de vragenlijsten zijn jongeren niet direct betrokken. Wel is aan enkele jongeren (meest neefjes, nichtjes en (buur)kinderen van ambtenaren) gevraagd op de conceptlijsten 'te schieten'.

Dit alles resulteerde in een omvangrijke vragenlijst. Mevrouw Hoogeboom zegt hierover: "je moet vooral letten op je taalgebruik, dus *hoe* je vragen stelt. Verder vinden veel jongeren het zo leuk dat hen iets wordt gevraagd, dat de lengte niet zoveel uitmaakt". Er werden 4 leeftijdscategorieën onderscheiden: 6-8 jaar, 9-12 jaar, 13-17 jaar en 18-23 jaar. Voor deze groepen zijn verschillende vragenlijsten gemaakt, waarbij de verschillen het taalgebruik en de onderwerpen betrof. De vragenlijst is aan 4600 jongeren verstuurd, van wie precies 75% de lijst ingevuld terugstuurde. De groep die terugstuurde is redelijk representatief voor alle jongeren binnen de gemeente. Wel heeft slechts 60% van de leeftijdscategorie 18-23 de lijst teruggestuurd. De response onder de jongere kinderen ligt daarentegen hoger dan 75%. "Oudere jongeren hebben het natuurlijk ook veel drukker met allerlei andere zaken. Bij de jongste kinderen waren de ouders waarschijnlijk veel meer een drijvende kracht", aldus mevrouw Hoogeboom. Bij deze laatste categorie werkt het maken van tekeningen overigens heel

goed. De kinderen is gevraagd hun toekomstige woning en eventuele gevaarlijke verkeerspunten uit hun omgeving te tekenen. “Die tekeningen waren heel erg leuk en we konden er ook veel informatie uithalen”, geeft mevrouw Hoogeboom aan.

Jongeren en kinderen konden op een kaartje hun naam en adres invullen en met de vragenlijst mee terugsturen.

30% van de jongeren die het kaartje hebben ingestuurd, heeft aangegeven interesse te hebben in het verder meepraten over jeugdbeleid. Van de resultaten van het onderzoek is een krantje gemaakt dat aan de jongeren die het kaartje hadden teruggestuurd (50% van de respondenten), is toegezonden.

Resultaten en toekomst

Bij het onderzoek is per hoofdstuk een andere ‘opdrachtgever’ –een gemeentelijke dienst of instelling– die zelf bepaalt wat precies met de resultaten van het onderzoek wordt gedaan. Concreet zijn daar enkele proef-jeugdpanels, een sportnota en de jeugdnota uit voortgekomen. “Op dit moment ziet de jeugd nog niet zoveel terug van de omnibus”, aldus mevrouw Hoogeboom, “en we gaan ze wel vragen om mee te denken maar dat duurt nog wat langer”. Wel is in de media ruim aandacht besteed aan de resultaten van het onderzoek.

In eerste instantie is de jeugd-omnibus als een eenmalig project opgezet. De gemeente is dan ook niet van plan om elk jaar zo’n onderzoek te gaan uitvoeren. Wel kan dit beschouwd worden als een ‘nulmeting’; misschien dat er over 3 á 5 jaar weer een omnibus wordt gehouden.

Met betrekking tot het meepraten van jongeren is gestart met 4 proef-jeugdpanels waarin gepraat is over de resultaten van het onderzoek. “In deze panels hebben we wat meer diepte-informatie verzameld. Ook is er geobserveerd of de jongeren zinvol kunnen communiceren”, geeft mevrouw Hoogeboom aan. De ervaringen met deze proefpanels zijn zeer positief en de intentie om met iets dergelijks door te gaan is er dan ook. Probleem is het bereiken van de jongeren; ondanks dat 15% van de respondenten (ruim 500 jongeren) heeft aangegeven mee te willen praten, bleek het toch moeite te kosten de panels bij elkaar te krijgen. Verklaring hiervoor is volgens mevrouw Hoogeboom dat deelname veel tijd kost, wat de jongeren zich niet altijd van te voren realiseren. Als ze dan daadwerkelijk gevraagd worden om mee te praten, blijkt dat ze niet bereid zijn er zoveel tijd en energie in te stoppen.

3.3 Politieke participatie

Politieke participatie van kinderen in de basisschoolleeftijd wordt in een aantal gemeenten vormgegeven door middel van jeugdgemeenteraden.

Voor jongeren die ouder zijn komen over het algemeen minder formele vormen van beïnvloeding van gemeentelijk beleid in aanmerking. Dit onderscheid vinden we in de

voorbeelden ook duidelijk terug. Het project in Oisterwijk betreft een jeugd-gemeenteraad voor kinderen tot 12 jaar; het project in Hilversum een adviesorgaan van jongeren van 14 tot 25 jaar.

Het derde voorbeeld heeft betrekking op politieke vorming en dus niet direct op beïnvloeding van gemeentelijk beleid. Dit betreft de wegwijsdagen die in Zoetermeer georganiseerd worden; het aardige van dit project is dat wordt getracht deze politieke vorming een structureel karakter te geven.

Jeugdgemeenteraad Oisterwijk

Het idee om in Oisterwijk een jeugdgemeenteraad op te zetten kwam van de kinderen uit deze gemeente zelf. Ze hadden het model overgenomen van de gemeente Boxtel. Gemeentevoorzitter W. Pellis: "De aanleiding was een brief van kinderen aan de gemeente, waarin ze te kennen gaven een jeugdraad te willen vormen". Ex-jeugd-gemeenteraadslid Jan Alberts (toen 12, nu 15 jaar): "We zijn er wel een klein jaar mee bezig geweest om het idee er bij de gemeente door te krijgen".

De gemeente Oisterwijk beoogt met het project de jeugd te betrekken bij de uitwerking van het jeugdbeleid en te vormen tot democratische burgers. Collega voorzitter Franz van Son: "Er is een grote afstand tussen politiek en bevolking. Met dit project willen we de kloof tussen de jeugd en de politiek kleiner maken". Voor de gemeente

ziet hij de winst in het feit dat de jeugdigen "van de straat zijn en iets zinvol doen met hun tijd". Daarnaast kunnen kinderen veel leren van hun bestuurlijke ervaring, denkt Van Son. "Jongeren die uit de jeugdgemeenteraad komen, weten wat er speelt. Zij weten dat de aanleg van een speeltuin niet f 500,- maar f 500.000,- kost. Uiteindelijk leren beide partijen –gemeente en jeugd– ervan".

In mei 1995 is de jeugdgemeenteraad van start gegaan. Jaarlijks kiezen alle basisscholen twee leden uit groep 8 voor de jeugdraad die uit 22 leden bestaat. Iedere school organiseert de verkiezingen op haar eigen manier. Zo schrijft de ene school een wedstrijd uit, terwijl op een andere school partijen worden opgericht. W. Pellis: "Bij de vorige verkiezingen deden partijen mee met namen als 'Voor meer kinderspeelplaatsen' en 'Voor minder hondenpoep'." Eenmaal verkozen, heet het nieuwe raadslid voortaan 'wethouder' of 'secretaris'. De wethouders hebben geen deelpakketje taken in hun portefeuille, maar alle taken voor een geografisch afgebakend gebied binnen de gemeente. De burgemeester van Oisterwijk is voorzitter van de jeugdgemeenteraad. De raad komt om de zes weken bijeen om over een aantal punten te vergaderen. Kinderen die niet in de raad zitten kunnen vanaf de publieke tribune vragen stellen of ideeën aandragen. Voor bepaalde aandachtspunten nodigt de jeugdgemeenteraad verantwoordelijke bestuurders uit om naar de vergadering te komen. Ook de lokale pers is welkom.

De gemeente steunt de jeugdgemeenteraad met een budget van f 15.000,- per jaar. "En daarnaast moet een aparte creditcard voor bijzondere projecten altijd kunnen," vindt Van Son.

De jeugdraad is heel actief. Zo bezoeken de leden ieder jaar de Tweede Kamer in Den Haag. Dit jaar (in april jongstleden) ontmoetten zij bij toeval de toenmalige Duitse president Von Weizsäcker. Doel van het bezoek aan de Tweede Kamer is de kinderen te laten zien dat beslissingen niet van vandaag op morgen plaatsvinden. Ex-wethouder Loes van Kerkhoeven (12 jaar) vond het bezoek aan de Tweede Kamer heel indrukwekkend. Op de vraag wat het meeste indruk op haar heeft gemaakt, antwoordt ze onbevangen: "Hoe dat hele gebouw eruit zag. Die lange roltrappen!" Jan Alberts vond het debat in de Tweede Kamer spannend om mee te maken. "Die politici zien er in het echt heel anders uit als op de televisie".

Tijdens de 4 mei herdenking van 1996 voerde de jeugdgemeenteraad een 'gil- en krijsactie' uit in het gemeentehuis. Met leuzen als 'stop de oorlog' en 'weg met de discriminatie' lieten de kinderen luidkeels horen hoe zij over oorlog, pesten en racisme dachten. Gedurende deze actie openden de kinderen een tentoonstelling over dit thema en lieten zij witte 'vredes' ballonnen op. Pellis: "Dat was zo'n succes, dat ze dit het volgend jaar weer gaan doen."

De jeugdgemeenteraad heeft zich ook sterk gemaakt voor een aantal projecten. Zo richtte zij in het Cultureel Centrum 'Kunstkring' een riks-bioscoop op: voor f 2,50 kun je daar nu regelmatig naar de film.

Verder verbeterden de kinderen bepaalde verkeerssituaties die in hun ogen onveilig waren voor fietsers. Pellis geeft aan dat juist kinderen vaak 'de pineut' zijn in het verkeer. "In een bepaalde situatie hadden rechtdoor gaande en rechtsaf slaande auto's tegelijk groen licht. Daarvan werden fietsers de dupe".

De raad heeft nog meer bereikt. De kinderen ontwierpen een logo voor de jeugd-gemeenteraad Oisterwijk; ze stelden een top 10 op onder het motto: 'wat is rottig' en 'wat willen wij?' Verder gaf de raad een folder uit over de jeugdgemeenteraad. Doel van de folder is te laten zien hoe de raad werkt en hoe leuk het project is. Want behalve vergaderen, gaat de raad ook weleens uit. Zo maakten de jeugdige 'wethouders' en 'secretarissen' een uitstapje naar het kinderfestival in het 'Land van Ooit'.

Resultaten en toekomst

De voorlichters zijn tevreden over het functioneren van de raad, hoewel er nog wel wat te verbeteren valt. Zo is de terugkoppeling naar scholen niet goed geregeld. Voorlichter Pellis: "Dat moet nog worden geoptimaliseerd. We zijn nog op zoek naar een evenwicht". Ook is er nog een discrepantie tussen de wensen van de kinderen en het 'smalle budget' van de gemeente. Verder geeft de 'wisseling van de wacht' nog wat problemen. Pellis: "De kinderen zijn voor één jaar gekozen, daarna komt een nieuwe lichting met een nieuwe kijk op de gang van zaken. Dat vergt goede begeleiding en dat is niet altijd gemakkelijk te geven. Maar het voordeel is dat we worden gestimuleerd de leden steeds serieus te nemen".

De jeugdgemeenteraad in Oisterwijk is niet meer weg te denken. De raad wordt serieus genomen. Loes van Kerkhoeven vindt dat het mooiste resultaat van de kinderraad. "Dat je toch wel wat te zeggen hebt als kind". Jan Alberts: "Wij jongeren kijken toch anders tegen de dingen aan als volwassenen. Daarom is het belangrijk dat ze naar ons luisteren". Recentelijk heeft de kinderraad in een antwoord van het College van B & W vernomen dat de top 10 van positieve en negatieve bevindingen 'in zijn geheel is opgenomen in het pakket van beleidsmaatregelen'.

Een van de projecten die op stapel staan, is het verder uitbouwen van jongeren-ontmoetingsplaatsen (JOP's). Oisterwijk kent al drie van die plaatsen, maar er is behoefte aan méér. Uiteraard moeten de jongeren –aldus Van Son– wel één ding begrijpen: "Als het bedrag op is, is het op".

'The Young Ones' in Hilversum

"Overall in de stad was het hetzelfde verhaal; jongeren werden weggestuurd en niet serieus genomen", aldus de heer Rikus Visser van het Jongeren Opbouw Werk (JOB) in Hilversum. "Door deze signalen van jongeren binnen de gemeente ontstond het idee om ervaringen uit te wisselen en een plan op te zetten". Resultaat van dit initiatief is de jongerenadviesraad 'The Young Ones': een onafhankelijke adviesraad die sinds

1992 de belangen behartigt van meisjes en jongens in Hilversum door gevraagde en ongevraagde adviezen aan de gemeente te verstrekken.

Het oorspronkelijke plan voor de opzet van de jongerenadviesraad is voorgelegd aan een groep jongeren voor commentaar. "Ze hebben er uitgegooid wat ze niet passend vonden. We hadden bijvoorbeeld voorgesteld om de raad uit 20 jongeren te laten bestaan, maar dat zou volgens de jongeren zelf niet werken. Uiteindelijk mogen er dus maximaal 13 jongeren in de groep zitten", vertelt de heer Visser. Ook stelden de jongeren hun eigen 'wetten' op waarin onder andere gesteld is dat deelnemende jongeren geen racist mogen zijn en dat ze onafhankelijk moeten zijn. "Bij de oprichting zaten we midden in de verkiezingstijd en sommige groepen probeerden de jongeren te gebruiken voor hun eigen doeleinden, vandaar". Ook werd door de jongeren afgesproken dat het een serieuze, langdurige werkgroep moest worden; het mocht geen 'kletsclub' zijn. In de loop van de tijd zijn enkele jongeren gestopt en zijn er nieuwe bijgekomen, maar "de geest blijft hetzelfde", aldus de heer Visser.

Naast het geven van gevraagde en ongevraagde adviezen houdt de raad zich ook bezig met projecten voor jongeren. Het betreft onder meer: wegwijsdagen, een video voor jongeren over het organiseren van jeugdparticipatie op lokaal niveau, een jongeren informatiediskette, acties voor de voortzetting van een jongerencentrum en een radioprogramma. Ook hebben leden van 'The Young Ones' zich kandidaat gesteld én zijn ze –samen met andere jongeren– gekozen om daadwerkelijk medezeggenschap te krijgen in het jeugdbeleid van de gemeente.

De gemeente heeft de adviesraad vanaf het begin ondersteund door middel van een subsidie van f 10.000,- in het eerste jaar en nog eens f 10.000,- in het volgende jaar. Ook de kosten voor kleinere projecten van 'The Young Ones' worden door de gemeente vergoed. Bovendien hebben 'The Young Ones' een door de gemeente gefinancierde eigen kamer met een bureau en een eigen telefoonlijn gekregen. Het Jongeren Opbouw Werk begeleidt de jongeren 6 uur per week, op kosten van de gemeente. Bij bepaalde projecten wordt aan deskundigen gevraagd eenmalig ondersteuning te verlenen, bijvoorbeeld videospecialisten of het Instituut voor Publiek en Politiek. Ondersteuning is essentieel in de ogen van de heer Visser: "Zonder goede begeleiding ontwikkelen de groepen geen continuïteit. Bovendien is het van belang dat de jongeren van goede informatie voorzien worden". Een voorbeeld van 'slechte' informatie heeft zich voorgedaan toen de jongeren een ambtenaar ter verantwoording wilden roepen over de verkeersplanning.

"Die man kwam binnen met vijf dikke rapporten bij zich. De jongeren dachten daardoor dat dat wel goed zou komen . . . Ik ken die methode al langer en helaas heeft het in dit geval ook gewerkt . . .".

'The Young Ones' werken met een wisselende voorzitter. Wie de vergadering voor-

bereidt, schrijft ook de notulen en schuift na een maand naar de plaats van de voorzitter door. Als diegene op dat moment nog weinig ervaring heeft, blijft de oude voorzitter op de achtergrond aan als helpende hand. Twee penningmeesters beheren de financiën.

Eens per jaar wordt met de medewerkers van het JOB een trainingsweekend georganiseerd. “Dit is niet alleen gezellig, er worden ook vaardigheden voor participatie, zoals onderhandelingstechnieken geleerd”, geeft de heer Visser aan. Volgens Martijn Duif (20), die twee jaar geleden bij ‘The Young Ones’ kwam, wordt het trainingsweekend dit jaar anders dan in de afgelopen jaren. “Deze keer nemen we ook jongeren van verschillende andere groepen uit Hilversum mee. Zo hopen we een netwerk op te bouwen en informatie uit te wisselen”.

De samenwerking tussen JOB en de adviesraad verloopt overigens niet altijd soepel: “Vorig jaar hebben we behoorlijke spanningen gehad. We hebben toen enkele voorwaarden gesteld van onze kant en nu gaat het weer goed”, aldus de heer Visser. Martijn Duif weet niets van spanningen tussen het JOB en de raad. “Het JOB ondersteunt ons juist als er conflictsituaties zijn. Er is wel sprake geweest van spanningen tussen twee groepsleden. Het klikte niet tussen die twee en dat had ook een negatieve invloed op de andere leden. Maar na een tijdje is één van beiden als lid afgevallen”. Een ander aandachtspunt voor de raad is het contact met de achterban: “Een dieptepunt voor de jongeren is geweest dat ze op een gegeven moment moesten constateren

dat ze te veel op de gemeente gefocust waren en dat ze hun achterban hadden verwaarloosd”.

Meer structureel knelpunt is dat er weinig allochtone jongeren deelnemen. “De jongeren vinden dat zelf heel jammer. Ze willen niet zo’n witte club zijn . . .”.

Martijn: “We hebben nu elf leden, waarvan er maar één allochtoon is. Daarom worden we soms gezien als een elitair clubje, maar dat is helemaal niet zo. Om dat beeld te doorbreken, willen we er graag een paar allochtonen bij, het liefst meiden”.

Resultaten en toekomst

Inmiddels hebben de jongeren bereikt dat ze een plaats binnen het gemeentebestuur hebben en subsidie krijgen voor bepaalde projecten, waardoor ze hun wensen vorm kunnen geven. Ook komen de deelnemende jongeren minder in contact met de politie: ‘de raad houdt ze van de straat’.

De jongeren groeien door het politieke werk; ze kunnen de opgedane ervaring op hun curriculum vermelden en ze leren onderhandelen en organiseren. “De jongeren komen hier vaak een beetje schuchter binnen. Vervolgens groeien ze uit tot mensen die precies weten wat ze willen, met name de jongeren uit achterstandssituaties. Een van de jongens hier is in de tijd bij de ‘The Young Ones’ opgeklommen van vakkenvuller naar bedrijfsleider in een supermarkt . . .”.

Winstpunt voor de gemeente is dat met behulp van de jongeren het beleid beter vorm kan worden gegeven.

Op dit moment zijn ‘The Young Ones’ bezig met rapporten voor twee buurten over de jongerenvoorzieningen. Het idee bestaat om daar een film en een boek van te maken. Ook is gepland om nieuw materiaal over jeugdparticipatie aan scholen door te geven en in een lesboek over participatie te verwerken.

Wegwijsdagen in Zoetermeer

Tweemaal per jaar worden in de gemeente Zoetermeer zogenaamde ‘wegwijsdagen’ georganiseerd. Deze dagen zijn bedoeld voor jongeren van middelbare scholen: van 4/5 VWO tot de hoogste klas van het VBO. “De bedoeling van de dagen is vooral dat de jongeren kennismaken met democratie en met de werking van de gemeente”, geeft mevrouw De Brouwer, organisator vanuit de gemeente, aan. Bijzonder is dat in de gemeente Zoetermeer geprobeerd wordt *alle* middelbare scholen een keer mee te laten doen aan zo’n wegwijsdag; inmiddels zijn dan ook alle scholen voor het voortgezet onderwijs aan de beurt geweest, of zitten in de planning.

Bij een wegwijsdag is het de bedoeling dat leerlingen van één school projecten bedenken met betrekking tot een thema dat zelf is uitgezocht.

Er wordt door de gemeente een vast schema voor de wegwijsdagen gehanteerd dat bestaat uit een programma voor de dag zelf en enkele voorbereidende lessen. Een medewerker ‘onderwijs’ overlegt vóór de dag met de betreffende scholen. Er worden

afspraken gemaakt en er wordt een voorgesprek gevoerd met de verantwoordelijke leraar. “In praktijk is dit bijna altijd de leraar maatschappijleer, maar in theorie kan het bij andere vakken ook zijn dat hier aandacht aan wordt besteed”, aldus mevrouw De Brouwer. De scholen besteden vervolgens enkele lessen aan de wegwijsdag: er wordt een les over het gekozen thema gegeven en de jongeren krijgen achtergrondinformatie over de werking van het gemeentebestuur. Ook kan een van de wethouders een gastles komen geven. “Daarbij wordt vooral gekeken welke wethouder eventueel zin heeft om les te gaan geven. Vaak is dat de wethouder bestuurlijke vernieuwing, maar dat hoeft niet altijd . . .”.

De dag zelf wordt geopend door de burgemeester van Zoetermeer. Daarna volgt een korte uitleg van het programma door een medewerker van het Instituut voor Publiek en Politiek. In het eerste deel van het programma worden er 5 tot 7 subgroepen van ongeveer 10 jongeren gevormd die deelnemen aan een ‘politieke quiz’. Vervolgens brainstormen de jongeren over het thema en worden de taken binnen de groepjes verdeeld. Een van de groepen is de ‘persgroep’: zij maakt een krantje met een verslag van de wegwijsdag en bedenkt dus geen projectvoorstel. Tijdens de brainstorm worden de vragen bedacht voor de eerste gespreksronde in de raadszaal met ambtenaren, die verantwoordelijk zijn op het gekozen thema. Na een lunch op het gemeentehuis worden de vragen voorbereid voor een tweede gespreksronde van de jongeren, nu met verschillende gemeenteraadsleden. De schaduwverkiezingen zijn het volgende

programma-onderdeel. “Deze schaduwverkiezingen zijn vooral voor de gemeenteraadsleden heel interessant; het geeft immers een beeld van hoe jongeren zouden stemmen bij echte verkiezingen. Voor de jongeren is het bovendien leuk om ook ‘ns hun stem te laten gelden . . .”, aldus mevrouw De Brouwer. Aansluitend op de schaduwverkiezingen begint het ‘echte’ groepswerk: de jongeren ontwikkelen verschillende projectvoorstellen met betrekking op het gekozen thema waarbij ze een budget van ongeveer f 2.500,- ter beschikking hebben. Om 17.00 uur worden deze voorstellen ingeleverd en gaan de jongeren een presentatie voorbereiden. Na een gezamenlijk diner wordt de vergadering van die avond voorbereid. “Dat met z’n allen eten in de kantine van het gemeentehuis geeft een heel leuk sfeertje: het is voor de jongeren toch een beetje ‘achter de schermen van het gemeentehuis”.

’s Avonds wordt er een bijzondere commissievergadering belegd onder leiding van de burgemeester: 11 jongeren ‘spelen’ hierbij de raadsleden, terwijl de andere leerlingen van de hele school op de publieke tribune mogen stemmen. De projecten die uit deze eerste stemming als eerste en tweede keus van het publiek komen, krijgen vervolgens een zeteluitbreiding in de bijzondere gemeenteraad. De jongeren kunnen dan vragen aan elkaar gaan stellen en met elkaar onderhandelen om coalities te vormen. Iets voor 21.00 uur vindt de definitieve stemming plaats: hier komt een winnend voorstel uit, waarbij het betreffende groepje geld krijgt om het project uit te kunnen voeren. Op de dag zelf worden de groepjes jongeren begeleid door 6 ‘politieke jongeren’ die via het instituut voor Publiek en Politiek geworven worden. Deze jongeren volgen een scholingsweekend dat door het instituut georganiseerd wordt. Ook zorgt het instituut voor de praktische invulling van de wegwijsdagen. De gemeente stelt ruimte en tijd beschikbaar en zorgt voor de financiën. Kosten van de dag zijn ongeveer f 6.500,-: f 2.000,- voor de catering, f 2.000,- voor het Instituut voor Publiek en politiek en f 2.500,- voor het winnende project. Gemeentelijke publiciteit voor het project wordt verzorgd via de plaatselijke krant.

In opzet zijn de wegwijsdagen bij de gemeente zeer succesvol: zeker nu er meer ervaring is met de dagen, verlopen deze vrijwel vlekkeloos. Een knelpunt is gelegen in de capaciteit van leerkrachten en de gemeente om de jongeren ook na de dag verder te begeleiden. “Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat de gemeente het gekozen project gaat uitvoeren, daar zijn de jongeren zelf verantwoordelijk voor. Ik heb alleen de indruk dat daardoor vaak het project niet meer van de grond komt: jongeren weten niet hoe ze het aan moeten pakken en er is te weinig capaciteit om de jongeren hierin echt te begeleiden”.

Resultaten en toekomst

“Belangrijkste winstpunt is dat jongeren kennis maken met democratie en de werkwijze van de gemeente. De projecten die ze bedenken en uitkiezen hebben geen prioriteit hierbij, omdat de uitvoering daarvan immers vaak moeilijk ligt”, geeft

mevrouw De Brouwer aan. “Het is vooral heel leerzaam voor de jongeren en misschien dat ze na zo’n dag toch iets meer betrokken blijven bij de gemeentelijke politiek. Ze weten nu in ieder geval hoe alles werkt . . .”.

Het project ‘Wegwijs in de gemeente’ is op dit moment geen structureel onderdeel van jeugdbeleid en is ondergebracht bij de werkgroep bestuurlijke vernieuwing. De bedoeling is dat met de wegwijsdagen wordt doorgegaan in komende jaren. Op den duur zal het dan ook wellicht bij het jeugdbeleid worden ondergebracht. Inmiddels is er ook een wegwijsdag voor kinderen uit groep 8 van de basisschool georganiseerd. De ervaringen hiermee zijn zo goed –de kinderen zijn enorm enthousiast en de resultaten iets concreter– dat erover gedacht wordt dit idee verder uit te werken en op te nemen in het beleid. “De jongeren zijn over het algemeen enthousiast over de wegwijsdagen en ze werken ook goed mee met plannen en ideeën, maar bij kinderen is het zo leuk dat ze nog meer beïnvloedbaar zijn. Met name bij die groep van 11 en 12-jarigen is een potentieel aan jongeren die in de toekomst meer betrokken kunnen en willen worden . . .”.

3.4 Maatschappelijke participatie

De vijf voorbeelden die hier gepresenteerd worden, hebben betrekking op verschillende leefgebieden.

In de eerste twee voorbeelden gaat het om kinderen die betrokken worden bij de inrichting van speeltuinen respectievelijk de verkeersveiligheid rond scholen; in het derde om jongeren rond de 16 jaar die ‘hun eigen plek’ willen en in het vierde om dezelfde leeftijdsgroep die bij het gebruik van de openbare ruimte in conflict komt met oudere buurtbewoners.

Het vijfde project speelt zich af op het terrein van onderwijs.

Speeltuinen in Tytjerksteradiel

Naar aanleiding van de slechte toestand waarin de speeltuinen binnen de gemeente Tytjerksteradiel verkeerden, is op initiatief van de gemeente in 1993 het project ‘ontwerp, inrichting en beheer van speeltuinen’ gestart. Inmiddels zijn –met behulp van kinderen binnen de gemeente– 51 speeltuinen opgeknapt. In eerste instantie richt het project zich op de doelgroep van de speeltuinen zelf: kinderen tussen 4 en 11 jaar. Bij het beheer en onderhoud van de speeltuinen worden echter ook de ouders van de kinderen, het buurtwerk en jongeren uit de buurt ingeschakeld.

“Een belangrijke vraag die meespeelde bij de opzet van het project was: wat willen de kinderen zelf?”, zegt mevrouw Wubbolts, werkzaam bij de gemeente Tytjerksteradiel en verantwoordelijk voor het project. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is besloten de kinderen vanaf de eerste fase (het ontwerp) te betrekken bij het opknappen van de speeltuinen.

In deze eerste fase maken de betrokken kinderen in de klas een tekening van hun ideale speeltuin en schrijven daar eventueel nog een verhaaltje bij. Een ingeschakelde ontwerper maakt op basis van deze tekeningen een 'turflijst', waarna een top tien van speelvoorzieningen wordt opgesteld.

Meestal hoort bij deze top tien een glijbaan, een schommel, een touwbrug en een klimheuvel. De architect maakt vervolgens een ontwerp waarin de meest gewenste voorzieningen terugkomen. Dit ontwerp wordt aan de kinderen voorgelegd, waarna de reacties worden verwerkt. "Dat voorleggen is eigenlijk een soort toetsing: zit de schommel er wel in? Het definitieve ontwerp wordt ook aan de kinderen getoond, maar dan mogen ze niet meer mopperen. Dat doen ze trouwens ook niet, hoor", geeft mevrouw Wubbolts aan. "Een heel leuk voorbeeld van deze samenwerking tussen architect en kinderen is de speeltuin in de wijk Bergen: daar is een speelkasteeltje met echte stenen, een schommelbrug en een glijbaan in gebouwd".

Drie jaar geleden werd in het dorpje Oudkerk, een van de zestien deelgemeenten van Tytsjerksteradiel, samen met de kinderen van de basisschool een nieuwe speeltuin (de 'Sinnetûn') aangelegd.

Stefan van de Mark (toen 8, nu 11 jaar) herinnert zich het begin nog goed. "We moesten tekeningen maken en inleveren bij de meester. Daar hebben ze het ontwerp uitgehaald. Ik had een kabelbaan getekend. Die is er gekomen, maar nu is hij stuk. Ik had ook een crossbaan getekend, die is er niet gekomen. En plantjes en zo, maar daarvan zijn er veel dood gegaan".

Ook Halvar van de Mark (nu 13) was betrokken bij de aanleg van de speeltuin. "Samen met Stefan en andere kinderen van de basisschool hebben we kruiwagens vol zand naar die plek gereden. We hebben ook gaten gegraven voor de waterafvoer van buizen. Door die buizen kun je vanaf de 'Sinnentûn' naar het speelterrein van de basisschool kruipen".

In de tweede fase van het project wordt het ontwerp omgezet in een echte speeltuin. De speeltuin wordt samen met de kinderen gebouwd. Bovendien worden hier ook de oudere jeugd, de ouders en de bewoners van de wijk om hulp gevraagd. "Iedereen die het leuk vindt, is welkom om te helpen bij het bouwen van de speeltuin. Dat is ook een van de doelen van het project: het meer betrokken maken van niet alleen kinderen, maar ook van oudere jongeren", zegt mevrouw Wubbolts. Als de speeltuin staat, wordt er een opening georganiseerd voor de kinderen, de oudere jeugd en de volwassenen.

In de praktijk bleek dat de 'Sinnetûn' niet alleen door kleine kinderen werd gebruikt. Ook jongeren tussen 12 en 14 jaar komen er graag naar toe. Stefan: "Er zijn van die houten hokjes. Alleen een beetje kleiner dan we bedoelden: een kasteeltje en een muziekhuisje. In dat muziekhuisje zitten de grotere kinderen 's avonds vaak te kletsen en te keten. Dan ga ik met mijn broer mee. Soms stoken we een vuurtje. Niet binnen hoor".

De derde fase –het beheer van de speeltuinen– is het sluitstuk van het project. Door dit beheer in handen te geven van een bewonerscommissie, wordt de buurt betrokken gehouden. “In het beheer van de speeltuinen zit heel veel werk van de ouders. Zij nemen de speeltuin over als deze 100% opgeknapt is”. De gemeente steunt de commissies door twee maal per jaar een ronde te doen langs alle speeltuinen met de vraag of er iets gedaan moet worden. Ook draagt de gemeente de verantwoordelijkheid voor de groenvoorzieningen, zoals het maaien van het gras.

Kinderen zijn slechts incidenteel bij het beheer van de speeltuinen betrokken. “Soms moeten de kinderen”, vertelt Stefan, “onder schooltijd iets heel maken en rommel opruimen in de speeltuin, plastic zakjes en zo. En er is ook een tribune van spoorbijsen. Die worden weleens in de sloot gegooid. En dan moeten wij ze er weer uithalen”.

De gemeente heeft het kader van het project vastgesteld en een eenmalige subsidie verleend van f 350.000,-. De stichting Kinderpostzegels heeft f 35.000,- gedoneerd en het Nationale Jeugdfonds f 30.000,-. Tevens wordt er een bijdrage geleverd door een lokale fabriek van f 1.000,- per speeltuin. Materiële hulp wordt ook geboden door ouders, vrienden en kennissen. In de derde fase van het project investeert de gemeente f 250,- à f 750,- per jaar per speeltuin in het onderhoud.

Voorts is ondersteuning geboden door de NUSO (de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie) en de sector Welzijn van de provincie Friesland.

“In het begin van het project was de begeleiding vanuit deze instellingen extreem te noemen. Inmiddels hebben we zoveel ervaring dat het meer vanzelf loopt, en is de begeleiding afgenomen”, aldus mevrouw Wubbolts.

Resultaten en toekomst

Het betrekken van de oudere jeugd bij de bouw van de speeltuinen lijkt het gewenste effect te hebben: er is sinds de start van het project duidelijk sprake van minder vandalisme. Ook de sociale controle is gegroeid door de grotere betrokkenheid van de bewoners in de wijken. Mevrouw Wubbolts: “Het gevolg van deze manier van werken is niet alleen minder vandalisme en een goed beheer van de speeltuinen; ook de sfeer in de gehele buurt is over het algemeen vriendschappelijker geworden”. De winstpunten voor de kinderen liggen voor de hand: ze krijgen een leuke speeltuin die volkomen is ingericht naar hun wensen en behoeften.

In totaal is gepland om 66 speeltuinen op te knappen, waarvan er inmiddels 51 klaar zijn. Door de invoering (in maart 1997) van het besluit ‘veiligheid attractie-speeltoestellen’ in het kader van de wet op de gevaarlijke werktuigen, is echter besloten een korte pauze in de activiteiten in te lassen. Dit besluit brengt met zich mee dat speeltoestellen voor plaatsing gekeurd moeten worden. “Dit betekent dat er in de toekomst onder andere een constructie- en een detailtekening met het ontwerp moeten komen. De kosten van planning en uitvoering van het project gaan daarmee aanzienlijk omhoog. Bovendien is het qua inzet en deskundigheid bijna niet meer door vrijwilligers uit te voeren”, geeft mevrouw Wubbolts aan. Voor het opknappen van de resterende 15 speeltuinen moet dan ook een nieuwe opzet en planning worden gemaakt. Mevrouw Wubbolts vreest daarbij overigens wel dat de nieuwe aanpak als gevolg van de wet de fantasie van de kinderen zal remmen en dat de mogelijkheden om de wensen van de kinderen te realiseren minder zal worden.

Verkeersveiligheid in de schoolomgeving Provincie Groningen

‘Breng de buurt maar in de school. Verkeer kun je niet uit een boekje leren’. In 1993 is in de provincie Groningen de werkgroep ROG (Regionaal Orgaan Groningen), verkeerseducatie 2000 opgericht. In deze werkgroep hebben Veilig Verkeer Nederland, voetgangersverenigingen, de schoolbegeleidingsdienst en Kinderen Voorrang plaats. Doel van de werkgroep is het creëren van een verkeersveilige schoolomgeving door samenwerking van school, kinderen, ouders en gemeente.

‘Verkeersles’ wordt structureel aangeboden in het basisonderwijs. Ingepast in het reguliere lesprogramma, is er ongeveer een half uur per week voor beschikbaar.

“Vanachter hun schoolbankje leren kinderen echter niets over snelheid en over verkeer in de praktijk”, aldus de heer Dussel, schoolbegeleider van het ROG. “Vandaar dat wij scholen willen stimuleren om dat halve uurtje per week op te sparen en met die tijd een paar maal per jaar verkeerseducatie in de vorm van een project te geven”.

Inmiddels zijn er, door mond-tot-mond reclame en artikelen in de krant steeds meer scholen die zelf de hulp van het ROG inroepen om de verkeerseducatie projectmatig aan te pakken.

“In grote lijnen verlopen de projecten op basisscholen hetzelfde”, geeft de heer Dussel aan, “de kinderen en ouders verkennen de schoolomgeving en constateren waar knelpunten zitten. Vervolgens geven ze hun visie op deze knelpunten en eventuele oplossingen daarvoor. Eenmaal per jaar wordt een lijst met deze knelpunten aangeboden aan de gemeente, waarna die eventueel aanpassingen kan doen aan de hand van de ideeën van kinderen”. Vaak gaat het hierbij om vrij simpele knelpunten en oplossingen zoals het snoeien van bosjes die het uitzicht op kruispunten belemmeren.

Het inventariseren van knelpunten in de verkeerssituatie rond de basisschool gebeurt aan de hand van zogenaamde ‘rij-me-niet-van-de-sokken-opdrachten’. Hierbij krijgen de kinderen een kaartje van de omgeving mee naar huis waarop ze samen met een huisgenoot de route naar school en eventuele knelpunten aangeven. Ook wordt er een enquête onder ouders gehouden over de verkeersveiligheid.

Nadat zo een totaalbeeld van de situatie is geschetst, gaat de heer Dussel –samen met een groepje kinderen– de genoemde knelpunten filmen met een videocamera. De videoband daarvan wordt in de klas gebruikt om te praten over gevaarlijke situaties. In een aantal gevallen wordt het project afgesloten met een expositie en een ouderavond,

waarbij ouders onder andere geconfronteerd worden met hun eigen gedrag in het verkeer. "Ouders worden op die manier veel meer betrokken bij de verkeerssituatie", vertelt de heer Dussel, "we krijgen ook veel meer meldingen voor verkeersouders erdoor. Bovendien zijn de ouders door de confrontatie vaak veel meer bereid om hun eigen gedrag aan te passen, in plaats van de volledige verantwoordelijkheid naar de gemeente te spelen". Zo hebben bijvoorbeeld ouders aangegeven dat een bepaald stukje straat wel afgesloten kon worden, ze rijden wel om. "Het is echt wij een beetje en jullie een beetje", aldus de heer Dussel, "ouders en gemeente werken samen aan een veiliger situatie voor kinderen".

Heel effectief was het project waarbij een groep kinderen samen met een radio-verslaggever een dag op stap is geweest om bestaande knelpunten op te lossen. Er is die dag met wethouders en ouders gepraat, terwijl er elk uur verslag van werd gedaan op de radio. Dit resulteerde onder andere in de plaatsing van verkeersborden. Veel Groningse gemeenten steunen delen van de projecten financieel en stimuleren scholen de verkeerseducatie op deze projectmatige manier aan te pakken. Ongeveer een kwart van de gemeenten in de provincie doet echter niet mee. "Het is heel jammer, want het heeft meteen zijn weerslag op de scholen in die gemeenten. Scholen zijn nu eenmaal meer geneigd aan dit soort projecten mee te doen als de gemeente het aanmoedigt".

Resultaten en toekomst

"Voor de kinderen is een enorm winstpunt dat ze bij de projecten betrokken worden", geeft de heer Dussel aan, "ze kunnen het verkeer nu bewust ervaren in plaats van dat de docent vanachter zijn tafel vertelt wat ze wel en niet moeten doen". Bovendien vinden de kinderen (en jongeren) deze projecten heel erg leuk. "Pas geleden hebben we iets dergelijks bij een MAVO-3 klas gedaan. Ze hebben zowaar 3 uur lang geboeid gekeken naar hun eigen prestaties".

Het succes en het voortbestaan van de werkgroep hangen samen met de waarde die aan verkeer wordt gehecht. "Een wethouder of politicus kan goed scoren met verkeerszaken. Een nieuwe brug of een mooie tunnel trekken nu eenmaal de aandacht. Wat wij doen –verkeerseducatie– is veel minder zichtbaar. Gelukkig is het klimaat wel aan het veranderen: de laatste jaren is verkeerseducatie wel opgewaardeerd. Ik heb er dan ook wel vrouwen in dat in het jaar 2000 80% van de basisscholen actief met verkeer bezig zal zijn", aldus de heer Dussel.

Jongerencentra in Rijswijk

In het kader van het Integraal Veiligheidsbeleid wordt in de gemeente Rijswijk een aantal projecten ter hand genomen die tot doel hebben de veiligheid van bewoners te vergroten. In dit kader is naar aanleiding van signalen van bewoners, politie, Steunpunt Jongerenwelzijn en de betreffende jongerengroepen zelf, in de zomer van 1995 een

projectplan ontwikkeld om twee jongerengroepen op te vangen in tijdelijke accommodaties.

“Primair is het doel van het project het terugdringen van de overlast, maar natuurlijk is het ook belangrijk dat de jongeren een goede ontmoetingsruimte hebben”, geeft de heer De Ruiter van de gemeente Rijswijk aan. Een belangrijk uitgangspunt is dat de jongeren zelf een centrale rol vervullen in het verwerven, inrichten en beheer van de ruimte. “Ze moeten er wat voor doen, er belang bij hebben en zich verantwoordelijk voelen”.

De gemeente is in contact gekomen met de twee ‘probleemgroepen’ via het straat-hoekwerk. De jongeren in de groepen zijn gemiddeld 16 à 17 jaar. Een groot deel van hen is schoolgaand. In de voorbereiding van het project is getracht de jongeren zoveel mogelijk te betrekken bij de plannen. Behoeften en wensen zijn gepeild en er is geïnformeerd naar de mening van de jongeren over de plannen. “Het overleggen in de planningsfase heeft ook een dempend effect,” aldus de heer De Ruiter, “de jongeren voelen zich immers vanaf het begin meer betrokken en serieus genomen”. Knelpunt was in eerste instantie de plek waar de twee portocabins geplaatst zouden worden: bewoners maakten bezwaar en waren bang voor juist meer overlast. “Hierin hebben de jongeren dan ook niet veel inspraak gehad; het was op een gegeven moment echt roeien met de riemen die we hadden”.

Beide groepen kregen een budget ter beschikking om de twee aan elkaar gelaste portocabins aan te kleden en in te richten. Per portocabin is er een kerngroep van 3 à 4 jongeren gevormd die vanaf het begin zijn aangesproken op hun zelfwerkzaamheid en verantwoordelijkheid voor het reilen en zeilen van de portocabins. Een kerngroep is ook verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van de jongerenaccommodatie, die de jongeren zelf ‘t Platje’ noemen –een verwijzing naar hun vroegere ‘hangplek’-. “Je kan een kerngroep als een soort bestuurtje zien: zij hebben de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken in de portocabins en zij spreken in principe ook zelf de jongeren aan als dingen niet gaan zoals het zou moeten”. In de kerngroep zitten vier jongeren. Arnold Ros (18) is één van hen. “We hoeven niet zo vaak op te treden. Er gebeurt eigenlijk nooit iets raars. Alleen als er binnen wordt geblowd, stuur ik ze naar buiten”.

Het gebruik van de accommodatie is gericht op ontmoeting, recreatie en sportieve en culturele activiteiten in besloten kring. De regels waaraan men zich dient te houden zijn op papier gezet in de vorm van een contract. Arnold: “In dat contract staat dat we geen alcohol mogen schenken, geen racistische uitingen mogen doen, geen overlast veroorzaken, dat soort dingen. Maar er stond ook in dat blowen was toegestaan. Die regel heb ik veranderd. Ik heb het gewoon doorgestreept en geschreven dat het niet mag. Alleen buiten. Daar houdt iedereen zich nu aan”.

Het aantal jongeren dat de portocabins met regelmaat bezoekt wordt op 80 geschat. Volgens Arnold komen er per avond een 'man of vijftien'. 't Platje is drie avonden per week open: op dinsdag, woensdag en zondag. Maar de 'meidenavond' op maandag is wegens gebrek aan belangstelling gestopt. "Ik vind het jammer voor mijn moeder, want die begeleidde dat. Maar ja, de meiden komen liever naar de gemengde avonden," zegt hij.

Het eerste half jaar is een jongerenwerker betrokken geweest bij de opening en sluiting van de portocabins. Inmiddels hebben de jongeren daarin meer vrijheid gekregen waardoor de mogelijkheid ontstond om de openingstijden te verruimen. 't Platje is nu open van 19.00 uur tot 23.00 uur. Wel geven de jongeren aan dat het *runnen* van de portocabin een hele opgave is. Met name de kerngroep staat onder een grote druk. Kerngroeplid Sander Heins (18): "Het vraagt best veel van je vrije tijd. We moeten veel overleggen met de gemeente en de politie en toch maar zorgen dat alles rustig blijft. Verder moeten we het clubhuis zelf openen en sluiten. We staan achter de bar, we zemen de ramen en dweilen de vloer. Stofzuigen hoeft niet, want we hebben geen stofzuiger. En de graffiti wordt af en toe weggehaald door een schoonmaakbedrijf". Het project wordt inhoudelijk begeleid door een –apart aangestelde– jongerenwerker van het Steunpunt Jeugd Welzijn. Er wordt toezicht gehouden door de politie van Rijswijk, waarbij de portocabins elk een wijkagent 'toegewezen' hebben gekregen als aanspreekpunt.

De portocabins hebben de gemeente ongeveer f 170.000,- gekost. Vaste lasten zijn f 45.000,- per jaar. "De portocabins zijn bewust ver uit de gebouwde omgeving

geplaatst, waardoor de aanleg van bijvoorbeeld elektriciteit erg duur was”, aldus de heer De Ruiter.

Resultaten en toekomst

Het project is succesvol verlopen. Het primaire doel –het terugdringen van overlast door de jongeren– is gerealiseerd. De jongeren zijn tevreden met hun voorziening en de kerngroep is aan te spreken op het rekening houden met de omgeving. De groepen voelen zich gebonden aan de spelregels en het belang voor de jongeren om hun accommodatie te behouden werkt het vermijden van overlast in de hand. Ook de communicatie tussen de jongeren en de gemeente en politie is verbeterd door het project. “We hebben nu enkele ankerpunten voor het betrekken van jongeren in de gemeente, dat is een duidelijk winstpunt”, geeft de heer De Ruiter aan. Winstpunt voor de jongeren is met name het hebben van een eigen plek.

Gezien het succesvolle verloop van het project is besloten het nog minimaal een jaar te handhaven. De maximale periode dat de portocabins mogen blijven staan is 5 jaar. Voor 1997 zijn gelden gereserveerd binnen de reguliere beleidskaders van het jongerenbeleid. In verband met de toegenomen zelfstandigheid van de jongeren wordt de begeleiding door de jongerenwerker teruggebracht. Dit geeft ruimte aan de jongerenwerker om zich ook op andere plaatsen voor jongeren in Rijswijk in te zetten.

‘Wij en Overvecht’

In het kader van het project ‘Wij en Overvecht’ heeft Nosrat Tanha onder andere een voorstel voor het project ‘jongerencommissies’ ontwikkeld. Het doel van het project ‘Wij en Overvecht’ is het verbeteren van de communicatie tussen de jeugd en volwassenen, maar ook die tussen ouders, leerkrachten en leerlingen. Verder krijgen ouders in dit project opvoedingsondersteuning en is het de bedoeling dat de jeugdigen elkaar positief gaan beïnvloeden.

Reden om het initiatief te nemen voor het project ‘Wij en Overvecht’ was dat de heer Tanha in zijn werk bij jongeren centrum Transit steeds meer signalen ontving dat de kloof tussen kinderen en ouderen in stadsdeel Overvecht in Utrecht te groot is. “Jongeren tussen de 12 en 15 jaar zijn geen kinderen meer, maar het zijn ook nog geen volwassenen. Dus is het voor hen een moeilijke tijd”, aldus de heer Tanha. “Een gevolg hiervan is dat jongeren die zich vervelen overlast gaan veroorzaken en er zijn buurtbewoners die zich daaraan ergeren. Gevolg daarvan zijn scheldpartijen over en weer. Kortom: miscommunicatie tussen jongeren en andere bewoners is het probleem waarmee Overvecht op verschillende plaatsen kampt”.

De heer Nosrat wil die communicatie tussen jongeren en ouderen in de buurt verbeteren door het opzetten van jeugdbuurtcommissies en het zoeken naar partners voor die commissies zoals de school, de politie en de andere bewoners in de buurt. “Het motto van dit netwerk werd: praten in plaats van vechten”.

De heer Tanha heeft in het kader van zijn werk bij het Jongeren centrum Transit veel contact met jongeren die Transit bezoeken. Deze jongeren zijn door hem benaderd met de vraag of ze belangstelling voor de jongerencommissie hadden. Hiervoor praatte hij niet alleen met jongeren in het centrum maar ook met jongeren in de wijk, op straat dus. Later kwamen jongeren ook naar hem toe omdat ze van de jongerencommissie hadden gehoord en graag wilden meedoen of een eigen jongerencommissie op wilden zetten. Een nieuwe jongerencommissie is bijvoorbeeld naar aanleiding van dit project opgezet bij de Cleopatrareef, waar de problemen vergelijkbaar zijn met die van de Maria van Hongarijereef, waarmee de heer Tanha eerst bezig was. In elke jongerencommissie zitten vijf jongeren.

Naast de twee bestaande jongerencommissies zijn er twee commissies in de planfase. Afgevaardigden uit de vier commissies zullen samen de Jeugd Raad gaan vormen, die wordt ingesteld in het kader van het grotere project 'Wij en Overvecht'. De jongerencommissies houden zich bezig met verschillende activiteiten zoals sport en educatieve bezigheden. De leden van de jongerencommissie ontmoeten elkaar twee keer per maand. Aan het project nemen met name allochtone jongeren deel. Er worden bijvoorbeeld gezamenlijke activiteiten met de Marokkaanse ouderenraad gepland. De meeste activiteiten zijn periodiek: er wordt gewerkt in fases waar themamiddagen, sportactiviteiten of voorlichtingen georganiseerd en uitgevoerd worden. Voor de jongeren is het belangrijk dat er resultaten van hun 'werk' te zien zijn.

De gemeente steunt het project in het kader van het project Wijkjongerenperspectieven met een subsidie van f 40.000,-.

Het overleg met collega's, contacten binnen het netwerk in de wijk en de samenwerking in het algemeen verlopen heel goed. Zo hebben de jongeren regelmatig contacten met de politie. "Je krijgt toch een ander beeld van elkaar en van de welzijnswerker in deze contacten", geeft de heer Tanha aan. Ook de bereidheid van de wijkbewoners beschouwt hij als positief.

Bij een project als dit, is het belangrijk dat je de problemen gezamenlijk aanpakt, dus met de jongeren en met de sleutelfiguren van het netwerk in de wijk.

De heer Tanha werkt systematisch: de begeleiding van de jongeren houdt in dat vaardigheden worden aangeleerd en dat de creativiteit van de jongeren gestimuleerd wordt. Ook het werken met de individuele jongeren afzonderlijk is in zijn ogen belangrijk.

Over het algemeen is hij van mening dat het project goed gaat (het project duurt tot 31 december 1997). Wel is het van belang om wat mobieler zijn, om wat meer in de wijk bezig te zijn.

Eén jaar voor zo'n omvangrijk project als 'Wij en Overvecht' vindt de heer Tanha weinig. "Dat is een minpunt van het werken met een project. Meestal merk je na twee,

drie maanden aan welke aspecten je meer aandacht moet besteden en op welke punten je je plan moet bijstellen. Maar daar heb je bijna geen tijd voor als een project binnen een jaar moet zijn afgerond. In dit geval heb je bovendien te maken met jongens die zich nooit van hun leven hebben beziggehouden met onderhandelen en ideeën beargumenteren. Dat moeten ze hier leren. Dat lukt ook best, maar het kost tijd. En dat we daar weinig van hebben, ervaar ik als een probleem”.

Resultaten en toekomst

De winst voor de jongeren is dat ze serieus worden genomen. De status van de jongeren verandert: “de jongeren en de politie kijken nu met andere ogen naar elkaar”, aldus de heer Tanha. Ook leren de jongeren in de commissie te argumenteren en dat niet alles zomaar kan wat ze willen. In een onderhandeling met de buurtcommissie over het plaatsen van een voetbalkooi moesten de jongeren bijvoorbeeld rekening houden met de wensen van de buurtcommissie.

Het project loopt goed. Daarom lijkt er een goede toekomst voor het project weggelegd. Er zijn regelmatig contacten met de scholen en met ouders. Jongeren worden serieus genomen. Jongeren worden gevormd en denken serieuzer na over hun toekomst en hun wijk.

Kinderbestuur school Haarlem

Aangestoken door het enthousiasme van een kinderbestuur op een andere basisschool, ontstond op de Veronica Jenaplan Basisschool in Haarlem het idee om ook een kinderbestuur op te richten. Doel van het project is om samen met kinderen een situatie op school te creëren waarin iedereen zich gelukkig voelt. Daarnaast hopen de leerkrachten die het initiatief namen dat de kinderen leren verantwoordelijkheid te nemen, problemen en ideeën aan te dragen, oplossingen te verzinnen, te overleggen en goed met elkaar om te gaan.

Om de kinderen voor te bereiden vertelden de groepsleiders in de groepen over het idee een kinderbestuur op te richten. Ook kregen de kinderen uitgelegd wat een kinderbestuur is en hoe het werkt. Per groep werd vervolgens een vertegenwoordiger gekozen. Ter oriëntatie brachten de vertegenwoordigers een paar bezoeken aan het al twee jaar functionerende kinderbestuur van de andere basisschool. Ze woonden daar een vergadering en een 'kring' bij –de aanduiding voor het kringgesprek waarin de notulen van het kinderbestuur worden besproken.

Na deze voorbereidingen werd het kinderbestuur op de Veronicaschool opgericht. Al na anderhalve maand kwamen enkele knelpunten aan het licht. Zo hadden vooral de kleuters moeite om alles te begrijpen. Ook het verwerken van alle informatie gaf aanvankelijk problemen. Veel kinderen waren bang dat ze niet alles konden onthouden. Mevrouw Annette Kroon, adjunctdirecteur van de school: "We probeerden de kinderen duidelijk te maken, dat dat helemaal niet hoefde. Maar bij de kleuters was een jongetje dat ervan droomde. Hij kon het niet van zich af zetten. Toen hebben we besloten dat de kleuters tien minuten bij de vergadering komen. Dan worden alleen punten besproken die ook voor hen belangrijk zijn".

Om de kinderen enthousiast te maken, is het –vooral in de beginfase– van belang dat waar mogelijk ideeën snel worden uitgevoerd. Ze zien dan dat het kinderbestuur effect heeft.

Volgens Annette Kroon is in de jaren na de oprichting weinig veranderd aan de opzet van het kinderbestuur. "Het is nu natuurlijk een bekend verhaal geworden. We weten hoeveel concentratie kinderen kunnen opbrengen en waardoor ze gemotiveerd raken. Door een beetje te sturen, zorgen we ervoor dat niet alleen de oudere kinderen het voor het zeggen hebben, maar dat ook de jongere kinderen aan bod komen".

Het kinderbestuur op de Haarlemse basisschool is een interne aangelegenheid. De begeleiding vindt plaats binnen de groepen door leerkrachten. De gemeente heeft geen band met het kinderbestuur op school. Wel bestaat in Haarlem ook een kindergemeenteraad. Enkele kinderen van de Veronicaschool zijn daar lid van. Annette Kroon: "Soms komen de kinderen uit de gemeenteraad met hun ervaringen terug naar school. Als het om zaken gaat die interessant zijn voor de kinderen van onze school, brengen ze verslag uit aan het kinderbestuur. Daardoor groeit de interesse voor kinderkzaken die

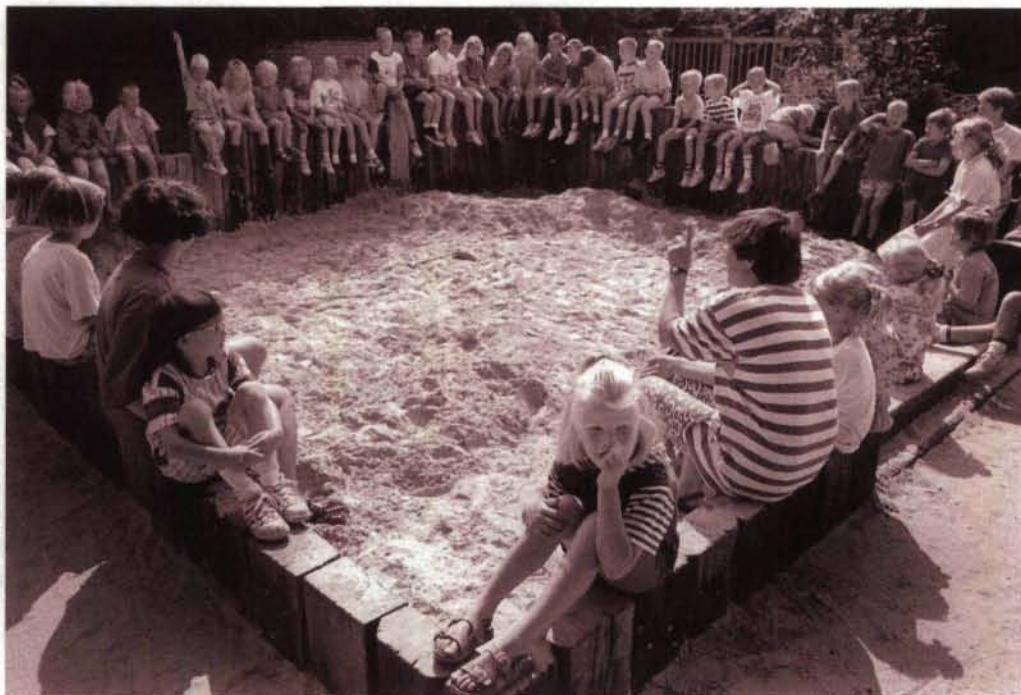
buiten de school, maar dicht in de buurt liggen. Zo zou laatst een speelplein in de buurt worden opgeheven. Toen is het kinderbestuur betrokken geweest bij een reddingsactie”.

Kinderen die in het kinderbestuur participeren leren veel, zoals een carnaval te organiseren, een schooltuintje aan te leggen, allerlei ideeën in te brengen. Kroon: “Laatst nog hebben ze bedacht dat de schutting beschilderd moest worden met vrolijke tekeningen. Een plan dat direct kon worden uitgevoerd”.

Ook werkt het kinderbestuur regelmatig aan derde wereldprojecten. Lydia van Zoest (11) zit in het kinderbestuur. Zij vertelt over een project voor kinderen in Kameroen. “Elk jaar houden we een rommelmarkt. Een deel van de opbrengst is voor een school in Kameroen, een ander deel is voor onszelf om dingen mee te verbeteren”. Door het project is een briefwisseling ontstaan met kinderen uit Kameroen.

Resultaten en toekomst

De grootste winst van het kinderbestuur voor de school en de kinderen zelf is de betrokkenheid met school,” zegt Annette Kroon. “Als de begeleiding—bijvoorbeeld door ziekte— even wegvalt, hoor je de kinderen vragen wanneer het kinderbestuur weer bij elkaar komt. Het is leuk om te zien dat het kinderbestuur echt leeft bij de kinderen”. Lydia vindt dat ze door het kinderbestuur heeft geleerd dat kinderen elkaar moeten helpen. “Ik vind het leuk om andere kinderen te helpen. Ik zeg niet meer voor, maar ik ga het uitleggen. En soms legt een ander kind mij wat uit”.

Het belangrijkste plan waaraan het kinderbestuur in de komende tijd gaat werken, is de renovatie van de speelplaats van de school. School en speelplein liggen midden in de binnenstad. De speelplaats is nu nog een kaal plein met tegels, een zandbak en enkele klimrekken. De kinderen hebben bij het kinderbestuur ideeën ingediend in de vorm van tekeningen en teksten. Hiermee hebben ze kenbaar gemaakt dat ze veel groen willen en verder spannende sluipt- en klimroutes en een apart voetbalterreintje. Het kinderbestuur gaat bedenken hoe het aan geld kan komen om dit ambitieuze plan uit te voeren.

Voor Lydia staat het al vast dat het gaat lukken, want er wordt echt naar de kinderen geluisterd. “Als ik later zelf groot ben en ik word ook een juf, dan weet ik dat je naar kinderen moet luisteren”.

4 Hulpmiddelen

Ter ondersteuning van participatieprojecten zijn de afgelopen jaren diverse hulpmiddelen in de vorm van lesmateriaal, handleidingen en audiovisueel materiaal ontwikkeld. De hulpmiddelen zijn bedoeld om te gebruiken binnen het onderwijs en het jeugdwelzijnswerk. Een uitzondering vormt de toolkit, die is ontwikkeld in het kader van het Nationaal Jeugddebat. Hiermee wordt beoogd gemeenten te ondersteunen die zelf een jeugddebat willen organiseren.

Allereerst worden de hulpmiddelen besproken die gericht zijn op kinderen (tot 12 jaar) en vervolgens de hulpmiddelen gericht op jongeren (ouder dan 12 jaar).

4.1 Hulpmiddelen gericht op kinderen

'Wie is hier de baas?' is een kinderparticipatieproject van de Stichting Medelanders. Deze Stichting organiseert sinds 1992 samen met het onderwijs interculturele projecten voor kinder- en jeugdparticipatie, aangepast aan de specifieke lokale situatie. Voor het project 'Wie is hier de baas?' liet Stichting Medelanders zich inspireren door het Turkse Kinderfeest dat al sinds het begin van deze eeuw in Turkije wordt gevierd. Kinderen zijn dan één dag per jaar de baas van hun land.

Doel van het participatieproject is kinderen uit groep 7 en 8 vertrouwd te maken met democratische besluitvorming, onderhandelingsituaties en onderlinge samenwerking. Zo worden kinderen gestimuleerd mee te denken over mogelijkheden om hun woon- en leefwereld vrolijker en kindvriendelijker te maken.

Het project bestaat uit vier onderdelen: een algemene lesbrief over democratie, waarin ook excursies en gastlessen zijn opgenomen; een lesbrief over het vastgestelde thema, inclusief excursies en gastlessen; het –door kinderen– ontwikkelen van voorstellen met betrekking tot het thema, en het vormen van een kinderraad die bepaalt welk voorstel het beste is. Het is de bedoeling dat het winnende voorstel daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Daarom is politiek en ambtelijk draagvlak voor de uitvoering van het project 'Wie is hier de baas?' van essentieel belang.

Stichting Medelanders: Wie is hier de baas?, een kinderparticipatieproject voor het basisonderwijs.

Stichting Medelanders
Albarda 65
3119 PB Schiedam
tel (010) 471 02 99
fax (010) 471 91 80

'Eigenwij(k)s' is een spel rond kinderinspraak, verkeer en wijkinrichting. Het spel richt zich op kinderen vanaf 10 jaar, omdat juist deze leeftijdsgroep zich steeds meer in het drukke verkeer gaat begeven. Het spel is ontwikkeld om kinderen bewust te maken van de rol die de auto in het verkeer speelt en hen te laten ervaren dat ze enige invloed kunnen hebben op het veiliger en kindvriendelijker maken van hun woon- en speelomgeving. In het spel worden dagelijkse verkeerssituaties in vereenvoudigde vorm nagebootst. De spelers verplaatsen zich als fietser of voetganger over het speelbord dat de stad voorstelt en komen in verschillende verkeerssituaties terecht. Door middel van opdrachtkaartjes kunnen kinderen actie voeren en hun stem laten horen aan beleidsmakers. Met de 'wijkkaart' kunnen ze zelf hun wijk inrichten en daarin samenwerken met anderen.

Vera Klein Breteler (e.a.): Eigenwij(k)s. Spel rond kinderinspraak, verkeer en wijkinrichting. Janzeuven, Den Haag 1991. Eigenwij(k)s is een co-productie van Janzeuven Jeugdwerkadviesburo, het Centrum voor Informatieve Spelen, Leuven en pressiegroep Stop de kindermoord (inmiddels omgedoopt in Kinderen Voorrang), Amsterdam.
Informatie:

Jeugdwerkadviesburo Janzeuven
Waldeck Pymontkade 904
2518 JV Den Haag
tel (070) 346 92 31

'Hé . . . Wij zijn er ook nog' is een handleiding voor het opzetten en begeleiden van kinderpaticipatie projecten, die gericht zijn op (her-) inrichting van speelplekken. Het is geschreven voor volwassenen die betrokken zijn bij het (her-) inrichten van speelplekken voor kinderen. De handleiding bestaat uit drie delen. In het deel achtergronden wordt ingegaan op motieven voor en vooroordelen over kinderpaticipatie. De kern van het deel aanpak bestaat uit een stappenplan voor het opzetten en uitvoeren van projecten waarbij kinderen betrokken worden bij de (her-) inrichting van speelplekken. Participatie eindigt niet bij het realiseren van de speelplek; aan het eind van het stappenplan wordt dan ook ingegaan op betrokkenheid van kinderen bij het beheer van speelvoorzieningen. Het derde deel behandelt een aantal werkvormen die in dergelijke projecten toegepast kunnen worden.

Winnie Bogaards (e.a.), 'Hé . . . Wij zijn er ook nog', Janzeuven, Den Haag 1995.
Te bestellen bij:

Jeugdwerkadviesburo Janzeuven
Waldeck Pymontkade 904
2518 JV Den Haag
tel (070) 346 92 31

Het lessenpakket 'Speelgelegenheid' is ontwikkeld door het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) en vormt een belangrijk onderdeel van het kinderpaticipatieproject 'Kinderen spelen mee', dat in 1995/1996 in Leiden is uitgevoerd. Ter voorbereiding van twee kinderconferenties zijn kinderen van 9 tot en met 12 jaar door middel van het lessenpakket vertrouwd gemaakt met de lokale politiek. Rode draad door de lessen vormt het initiatief van de kinderen Anna en Farouk, die 'in de politiek gaan' om te pleiten voor meer speelgelegenheid in hun buurt. Om dat doel te bereiken moeten ze eerst leren te bepalen hoe hun ideale speelplek eruit ziet. Vervolgens moeten ze leren te argumenteren, te vergaderen en te beslissen. Ook leren ze hoe het (lokale) bestuur in elkaar zit.

Er is een uitgebreide evaluatie van het project 'Kinderen spelen mee' verschenen, dit rapport wordt in hoofdstuk 6 besproken.

Het lessenpakket is onderdeel van het project Jeugdparticipatie Speelruimtebeleid, gemeente Leiden.

Gemeente Leiden
Dienst Milieu en Beheer, Sector Wijkbeheer
Contactpersoon: Caroline Gerritsma
Postbus 9100 PC Leiden
tel (071) 516 76 21
fax (071) 516 76 36

'Wacht maar af totdat ik koning ben' is een werkmapp vol suggesties voor kinderpaticipatie. In de ringband bevindt zich ook een floppy met vragenlijsten die zijn ontwikkeld voor lokale projecten. De vragenlijsten zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de vrijetijdsbesteding van kinderen. De lijsten kunnen worden aangepast aan de eigen situatie.

Verder bevat de map een cassette met het liedje 'Inspraak' over kinderen die inspraak eisen.

Het werkboek beschrijft aan de hand van veel praktijkvoorbeelden en speelse werkvormen hoe kinderpaticipatie pedagogische waarde krijgt en resultaten oplevert voor kinderen, volwassenen, de buurt en de voorzieningen.

In het eerste deel wordt beschreven wat kinderpaticipatie is –en wat het niet is! Als kinderen bijvoorbeeld worden ingezet in een actie van volwassenen waar ze niets van begrijpen en alleen figureren als vertederend decoratief materiaal, brengt deze ogenschijnlijke participatie een verkeerde boodschap over. Het tweede deel geeft aan de hand van voorbeelden weer hoe kinderpaticipatie kan worden voorbereid en uitgevoerd. Ook worden tips gegeven en valkuilen besproken. In het derde deel volgt een overzicht van hulpmiddelen en technieken voor programma's. Bovendien geeft het werkboek een overzicht van literatuur en video's over kinderpaticipatie.

Heinke Janssen, Marianne Reij: Wacht maar af totdat ik koning ben. Instituut voor de ondersteuning van Maatschappelijke en Culturele Ontwikkelingen in Noord-Holland (IMCO), 1996.

De werkmap is te bestellen bij:

IMCO
Postbus 106
1440 AC Purmerend
tel (029) 941 87 00

'Bofferds!' is een werkmap met acht 'speelse werkvormen' voor jeugdparticipatie. Zo bevat de map bijvoorbeeld een ganzenbordspel, een kwartetspel en een poppenkastspel. De beschreven werkvormen zijn bedoeld als inspiratiebronnen. Ze zijn te gebruiken voor organisaties om kinderen vanaf 8 jaar inspraak te geven bij zaken die voor hen belangrijk zijn. Maar ook jongere kinderen kunnen meespelen. De werkvormen zijn niet alleen 'leuk' of 'speels', maar leveren altijd iets op: bijvoorbeeld informatie, een oplossing, een besluit of een vaardigheid. Ze zijn opgebouwd rond de thema's activiteiten, aanschaf van speelgoed, regels en omgaan met elkaar. Zo gaat het er bij het ganzenbordspel om wat kinderen vinden van de club, school of buitenschoolse opvang waar ze vaak komen. Tijdens het spel kunnen door de vragen en opdrachten allerlei ideeën van kinderen naar voren komen. Er kunnen zelfs oplossingen worden bedacht. Bij het poppenkastspel gaat het erom dat kinderen zich inleven in het standpunt van een ander en dat ze conflicten tot een oplossing brengen. Elk kind maakt zelf de pop, wiens 'rol' het gaat spelen. Een voorbeeld van zo'n poppenspel gaat over het thema pesten. Een kind speelt dan bijvoorbeeld een Turks meisje van 9 jaar dat een hoofddoekje draagt. Een ander kind speelt een klasgenoot die het meisje daarmee pest. Een derde kind is het vriendinnetje van het Turkse meisje en neemt het voor haar op.

De werkvormen liggen niet vast, maar kunnen steeds worden aangepast aan de specifieke groep kinderen en de eigen leefomgeving.

Ronnie van Wijk: Bofferds! Acht speelse werkvormen voor kinderpaticipatie. IMCO, Purmerend 1996.

De werkmap is te bestellen bij:

IMCO
Postbus 106
1440 AC Purmerend
tel (029) 941 87 00

De Toolkit Kinderrechten is ontwikkeld in het kader van de voorlichtingscampagne 'Met praten kom je tot je recht' van het Ministerie van VWS. De campagne komt voort uit het VN-Verdrag voor de Rechten van het kind, dat in Nederland in 1995 in werking is getreden. De Toolkit Kinderrechten is een verzameling werkvormen en geeft suggesties hoe je rond het Verdrag voor de Rechten van het kind met kinderen kunt werken en kan op lokaal niveau worden gebruikt door kinderwerkers, onderwijsgevendenden, etc. De Toolkit biedt een zestal concrete werkvormen die enerzijds kinderen informeren over hun rechten en anderzijds gebruikt kunnen worden om kinderen te helpen bij het opkomen voor hun rechten. Daarnaast bevat deze koffer informatie over hoe verder vorm gegeven kan worden aan een beleid gericht op kinderrechten in gemeente, buurt of school.

De werkvormen zijn:

1 *Het Kinderrechtenspel*

Een introductiespel waarin kinderen op een toegankelijke wijze worden geïnformeerd over de 18 belangrijkste rechten in het verdrag.

2 *De Praatmuur*

Een rap en video met daarbij behorende praatmuur waarop kinderen kunnen aangeven wat de punten zijn waarop ze inspraak zouden willen hebben. Als vervolgtraject wordt de Kabaaltoer aangeboden, welke een educatief en stimulerend programma rond kinderrechten brengt.

3 *De Speelatlas*

Een middel waarmee kinderen kunnen verduidelijken wat ze aan speelgelegenheden in hun buurt verbeterd zouden willen hebben.

4 *De veilige straat*

Een onderzoek met als resultaat een maquette over veiligheid in buurt en straat.

5 *Het Kinderpersbureau*

Een persbureau voor kinderen, een model waarmee kinderen op het gebied van hun rechten onderzoeksjournalistiek kunnen doen. Het kinderpersbureau betreft een uitgewerkt model om een krant te maken over het thema integratie en gelijkwaardigheid van kinderen.

6 *Met praten kom je tot je recht*

Een 13-tal rollenspellen waarin kinderen geconfronteerd worden met conflicten die betrekking hebben op verschillende kinderrechten.

De Toolkit Kinderrechten is (gratis) te bestellen bij:

Ministerie van VWS
Directie Jeugdbeleid
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk
tel (070) 340 55 34

4.2 Hulpmiddelen gericht op jongeren

'*Leerlingen Evalueren Docenten*' is een brochure, waarin het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) middelbare scholieren aanzet tot het invoeren van een inspraakstelsel op hun school.

Normaliter wordt de beoordeling van docenten overgelaten aan de schoolleiding of mededocenten die een keer achter in de klas gaan zitten. 'Leerlingen Evalueren Docenten', afgekort LED, is een stelsel waarbij nu eens aan leerlingen wordt gevraagd wat ze van hun docenten vinden.

De brochure biedt naast een handleiding over de manier waarop een LED-stelsel kan worden ingevoerd, een plan voor de Medezeggenschapsraad. Ook is een vragenlijst opgenomen waarmee leerlingen onderzoek kunnen doen naar het gedrag van docenten in een klas. De vragenlijst gaat in op kwaliteiten van de docent als: leidinggevend of onzeker, corrigerend of begrijpend, streng of ruimte latend. Leerlingen kunnen hierover punten geven op een 5-punts schaal.

Het LAKS ziet het LED-stelsel als een goed voorbeeld van een van de kerndoelen van de Basisvorming dat scholieren moeten leren om als burger in een democratische maatschappij te functioneren.

Saskia Visser, LAKS: *Leerlingen Evalueren Docenten*. LAKS, Amsterdam, 1996

Te bestellen bij:

LAKS
Postbus 17061
1001 JB Amsterdam
tel (020) 638 17 92
fax (020) 638 89 69

'*Peer education*' is een handboek voor jongerenwerkers, gezondheidsvoorlichters, preventiewerkers van de GG & GD, GVO's en allen die moeilijk bereikbare jongeren met aidsvoorlichting willen bereiken.

Peer education is een methode die nauw aansluit bij de leefwereld van deze jongeren. Bij peer education geven jongeren uit de doelgroep –na een korte training– zelf voorlichting aan hun leeftijd- en groepsgenoten (peers).

Het voordeel van peer-voorlichters is dat zij dezelfde taal spreken als de 'peers' en zich goed met hen kunnen identificeren. De voorlichting kan daardoor informeler verlopen dan met professionele voorlichters.

Het handboek over aidsvoorlichting beschrijft in enkele stappen hoe je een peer education-project kunt aanpakken. Ook wordt een profiel geschetst van de peer-voorlichter en worden mogelijke vindplaatsen van moeilijk bereikbare jongeren besproken.

Speciaal voor Marokkaanse jongeren is in het kader van de peer education-aidsvoorlichting op cassette het hoorspel 'Sluit je ogen niet' en het stripboek 'Het verschrikkelijke verhaal van Brahim' uitgebracht. Beide zijn gemaakt door Marokkaanse jongeren en lichten op komische en informatieve wijze voor over aids. Het hoorspel is in het Arabisch en de strip is tweetalig (Arabisch en Nederlands)

Carolien Osterman: Peer education. Handboek bij aidsvoorlichting aan moeilijk bereikbare jongeren. Het Projektbureau, Amsterdam 1994.

Handboek, hoorspel en strip zijn te bestellen bij:

Het Projektbureau
Nieuwe Leliestraat 15
1015 SH Amsterdam
tel (020) 520 52 00
fax (020) 620 83 99

'Mee Mo' is een door de Nationale Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling (NJMO) ontwikkelde losbladige ringmap voor lokale jongerenparticipatie. De map is samengesteld voor jongeren die in hun gemeente een jongeren netwerk willen oprichten. Een jongeren netwerk is een methode om, op een aantrekkelijke en werkzame manier, te participeren in het gemeentebestuur.

Mee Mo laat zien hoe een jongeren netwerk kan worden opgezet en draaiend gehouden. Ook worden verschillende methoden besproken om het gemeentebestuur te beïnvloeden.

De map bevat het verslag 'NotaBene' over drie jaar ervaring met lokale jongerenparticipatie, de (promotie)video 'Lokaal jongeren netwerk' over het functioneren van het jongeren netwerk in Alphen aan de Rijn en het handboek 'Heel Handig' dat tips en praktische adviezen geeft aan jongerengroepen en -organisaties. Behandeld worden vragen als: hoe verloopt een vergadering, hoe moet je onderhandelen, hoe een persbericht opstellen. Ook wordt stap voor stap uitgelegd hoe je een jaarplanning, een begroting en een financieel overzicht moet maken.

Mee Mo, NJMO, Utrecht, 1997

NJMO
Postbus 19269
3501 DG Utrecht
tel (030) 231 68 33
fax (030) 236 48 50

Het pakket 'Jongeren aan het woord' omvat een video, een achtergrond-brochure en twee handleidingen: één voor het vrijwilligerskader (opvoeders, buurtgenoten, vrijwilligers) en één voor professionals rond het onderwerp communicatie met jongeren. In het project 'Jongeren aan het woord' vertellen jongeren hoe zij in onze samenleving door volwassenen, instellingen en organisaties worden behandeld en benaderd. De bedoeling van het pakket is een fundamentele discussie op gang te brengen bij allen die (al dan niet beroepsmatig) met jongeren te maken hebben en aanzetten te geven voor een verandering in de attitude jegens jongeren: een attitude van luisteren en kijken met een 'open mind'.

Op de video staan 9 jongeren centraal. Daarnaast spelen ook andere jongeren en volwassenen uit hun leefomgeving een rol.

Thema's die aan de orde komen zijn onder meer opvoeding, leefomgeving, onderwijs, zingeving, jeugdcriminaliteit en werk.

Bij de voorbereiding van de film is een twintigtal interviews gehouden met jongeren tussen 15 en 23 jaar. De brochure is bedoeld als begeleidende tekst bij de video, maar bevat ook enkele conclusies uit de interviews en de film.

Een van de belangrijkste conclusies is dat de confrontatie met de systeemwereld van instanties en volwassenen voor jongeren vaak het karakter heeft van een moeizame en individuele zoektocht.

De brochure kan gebruikt worden als achtergrondinformatie voor studiedagen en werkconferenties die rond het pakket worden georganiseerd.

De handleidingen bevatten suggesties, inleidingen en werkbladen om groepsgewijs met de video te werken. Daarnaast wordt in de handleiding voor professionals uiteengezet hoe een project rond communicatie met jongeren kan worden ontwikkeld.

Het pakket 'Jongeren aan het woord' is een initiatief van Tandem Welzijnsorganisatie Nijmegen i.s.m andere projectpartners.

Tandem
Postbus 1547
6501 BM Nijmegen
tel (024) 365 01 11

'Het Nationaal Jeugddebateen uitdaging' is een 'toolkit', bestaande uit een video en een verslag van het nationaal jeugddebate van 20 november 1995, een nieuwsbrief over het gemeentelijk jeugddebate en de rechten van het kind en een draaiboek voor gemeentelijke communicatie.

Het informatiepakket heeft als doel gemeenten te faciliteren bij het vormgeven van twee elementen van lokaal preventief jeugddebate, te weten: communicatie tussen gemeente en haar jeugdige burgers en participatie/ betrokkenheid van de jeugd bij het gemeentelijk debate en het vergroten van de sociale binding en maatschappelijke integratie van jeugd.

De video 'De stelling is aanvaard' laat het verloop zien van verschillende jeugddebatten in de Tweede Kamer (nationaal), in een radiostudio (provinciaal) en in de raadszaal van de gemeente Den Haag (lokaal). Het debat in de Tweede Kamer wordt ingeleid door minister-president Kok. Daarna vergaderen de jeugdigen per leeftijdsgroep met bewindslieden en kamerleden die betrokken zijn bij de thema's van hun keuze. Het debat wordt plenair afgerond en daarna afgesloten door staatssecretaris Terpstra. Zowel uit het schriftelijke verslag als uit de video wordt vooral duidelijk dat jeugdigen zich vaak niet voelen toegelaten tot de maatschappij: in alle drie de debatten gaat het om één grote vraag om aandacht, ruimte en respect.

Het losbladige draaiboek 'Waarom een jeugddebat?' is bedoeld om provincies en gemeenten handvatten en suggesties te geven, die nuttig kunnen zijn bij de voorbereiding van hun eigen eerste jeugddebat.

De Toolkit is te bestellen bij:

Ministerie van VWS
Directie Jeugdbeleid
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk
tel (070) 340 55 69
fax (070) 340 54 10

5 Cursussen en trainingen

Recent is een aantal cursussen en trainingen ontwikkeld, die voor jeugdparticipatie relevante vaardigheden vergroten.

Het gaat daarbij zowel om cursussen voor jongeren als voor volwassenen. Eerst wordt het aanbod voor jongeren en vervolgens het aanbod voor volwassenen gepresenteerd.

5.1 Cursussen en training voor jongeren

Peervoorlichting en jongeren raadplegen jongeren

De Stichting Bevordering Jongerenparticipatie JP 2000+ verzorgt samen met de Stichting IVIO-opleiding verschillende trainingen voor jongeren onder meer gericht op:

- het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten door jongeren, voor jongeren (peer-voorlichting);
- jongeren raadplegen hun achterban.

De inhoud van de trainingen is mede afhankelijk van de setting waarin ze worden gegeven. JP 2000+ is onder meer actief in de sectoren onderwijs, jeugdwelzijn- en jeugdhulpverlening. Meer informatie over peervoorlichting is te vinden in de publicatie 'Samen beramen' van de Raad voor het Jeugdbeleid (zie hoofdstuk 6 voor een korte bespreking van deze publicatie).

Kosten

De kosten van de trainingen zijn afhankelijk van de tijdsduur en het aantal deelnemers.

Informatie

Nadere informatie is te verkrijgen bij:

JP 2000+
Botter 11-57
8232 JS Lelystad
tel (0320) 25 00 75

Jongeren onderzoeken jongeren

De Stichting Alexander verzorgt trainingen voor jongeren zodat zij betrokken kunnen worden bij onderzoek op het terrein van jeugd en jeugdbeleid. Jongeren worden bovendien begeleid bij de afname van interviews of enquêtes en worden betrokken bij de adviezen die op grond van de onderzoeksresultaten worden uitgebracht.

In verschillende publicaties van de Stichting Alexander (zie hoofdstuk 6) wordt deze methode uitgebreid beschreven. Bovendien is er een videofilm beschikbaar waarin de methode centraal staat. De titel luidt: 'Vragenlijsten. Een onderzoek naar de culturele oriëntatie van jongens en meisjes in de vrije tijd'.

Kosten

De kosten zijn afhankelijk van de omvang van het uit te voeren onderzoek.

Informatie

Nadere informatie is te verkrijgen bij:

Stichting Alexander
Professor Tulpstraat 2
1018 HA Amsterdam
tel (020) 626 39 29
fax (020) 622 85 90

Politiek vormingswerk voor jongeren

Om lokale politiek voor jongeren meer toegankelijk te maken, organiseert het Instituut voor Publiek en Politiek (IPP) het project 'Wegwijs op het Gemeentehuis'. In dit project vervullen jongeren zelf een dag de rol van gemeenteraadslid. Zo krijgen zij op realistische wijze inzicht in de werking van lokale politiek.

Een gemeente die deelneemt aan het project stelt in het kader van een bepaald beleidssterrein een bedrag beschikbaar van ongeveer f 2.500,-. De leerlingen worden 's morgens ingedeeld in werkgroepen, die tijdens de dag plannen maken voor de uiteindelijke besteding van dit bedrag. Deze voorstellen worden van commentaar voorzien door politici, ambtenaren en belangenorganisaties. Uiteindelijk wordt door stemming in een bijzondere commissievergadering bepaald welk project daadwerkelijk wordt uitgevoerd door de gemeente. Begeleiding is in handen van actieve leden van de politieke jongerenorganisaties.

Kosten

De kosten van de begeleiding van een verwijsdag door het IPP bedragen f 2.000,-. Inbegrepen: voorbereidend gesprek gemeente, organisatie van de dag zelf, inzet van zes à zeven begeleiders, werkmappen voor de leerlingen en ander begeleidingsmateriaal.

Informatie

Instituut voor Publiek en Politiek
Prinsengracht 911-915
1017 KD Amsterdam
tel (020) 521 76 00

Een andere organisatie die zich bezig houdt met politiek vormingswerk is de Stichting Politieke Jongeren Projecten (PJP). De Stichting is een samenwerkingsverband van zeven politieke jongerenorganisaties. De doelstelling van de PJP is het bevorderen van algemeen politiek vormingswerk voor en door jongeren. Zij tracht dit te bereiken door het uitvoeren van projecten gericht op informatie aan en participatie door jongeren. De achterliggende filosofie hierbij is het 'learning-by-doing' principe; je leert iets pas echt goed begrijpen door er zelf mee bezig te zijn.

Het PJP organiseert onder meer het project Eigen Wijs en Scholenprojecten. Tijdens een *Eigen Wijs dag* is een groep van ongeveer 90 middelbare scholieren een dag te gast op het gemeentehuis. De gemeente stelt dan f 2.500,- beschikbaar aan leerlingen die aan de hand van een thema een concreet project bedenken.

Informatie

PJP

Postbus 253

3500 AG Utrecht

tel (030) 231 64 04

5.2 Cursussen en trainingen voor volwassenen

OLPJ aanbod voor bestuurders, raadsleden, ambtenaren en beroepskrachten

De projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid heeft inmiddels 3 met elkaar samenhangende cursusmodulen laten ontwikkelen; een vierde module is eind 1997 beschikbaar.

Het betreft de volgende modulen.

- Het onderdeel 'Jeugdig besturen' beoogt de houding ten aanzien van jongeren en jeugdparticipatie ter discussie te stellen. Bestuurders en ambtenaren leren omgaan met valkuilen en dilemma's bij jeugdparticipatie.
De werkvorm bestaat uit instructie, het spelen van het simulatiespel jeugdig besturen en een nabespreking. Tijdens het simulatiespel wordt de politieke besluitvorming in fractie- en commissievergaderingen nagebootst. De feedback wordt gegeven door jongeren uit de gemeente en een ervaren trainer.
Het cursusonderdeel 'Jeugdig besturen' neemt 1 dag in beslag.
Aantal deelnemers: 12-16.
- Het onderdeel 'Jeugdinformatie' beoogt inzicht te verschaffen in en vaardig te leren omgaan met systematische informatievoorziening over jongeren in het gemeentelijk apparaat. Jeugdparticipatie vormt een essentieel onderdeel van deze systematische informatievoorziening.
De werkvormen bestaan uit instructie, discussie, uitvoeren van een praktijkopdracht en vaardigheidsoefeningen. Tijdens een voorbespreking (2 weken

voorafgaande aan het cursusonderdeel Jeugdinformatie) worden afspraken gemaakt over invulling van de praktijkopdracht. Tijdens een nabespreking (ongeveer 4 weken na het cursusonderdeel) is er gelegenheid voor het bespreken van nieuw gerezen vragen uit de praktijk en zal een evaluatie gehouden worden.

De voorbespreking duurt 1 dagdeel, het cursusonderdeel Jeugdinformatie 2 dagdelen en de nabespreking 1 dagdeel.

Aantal deelnemers: 8-12.

- Het onderdeel 'Communicatie' beoogt inzicht te verschaffen in en vaardig te leren omgaan met communicatieprocessen tussen jongeren en volwassenen. Daarbij zal vooral stilgestaan worden bij de belemmeringen die volwassenen bewust en onbewust opwerpen in hun contact met jongeren.

De werkvormen bestaan uit instructie, discussie, uitvoeren van een praktijkopdracht en vaardigheidsoefeningen.

Tijdens een voorbespreking (2 weken voorafgaande aan het cursusonderdeel Communicatie) worden afspraken gemaakt over invulling van de praktijkopdracht en bezien op welke wijze plaatselijke jongeren daarbij betrokken kunnen worden. Tijdens een nabespreking (ongeveer 4 weken na het cursusonderdeel) is er gelegenheid voor het bespreken van nieuw gerezen vragen uit de praktijk en zal een evaluatie van het cursusonderdeel gehouden worden.

De voorbespreking duurt 1 dagdeel, het cursusonderdeel Communicatie 2 dagdelen en de nabespreking 1 dagdeel.

Aantal deelnemers: 8-12.

- Het onderdeel 'Structurele implementatie' zal inzicht verschaffen in het proces van structureel implementeren van jeugdparticipatie binnen gemeentelijk beleid en de daartoe benodigde vaardigheden behandelen.

Aangezien dit onderdeel pas eind 1997 ontwikkeld zal zijn, moet de werkwijze nog nader worden bepaald.

De modules zijn ontwikkeld door de Stichting Alexander in samenwerking met Onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomen en Partners.

Er is een informatiebrochure beschikbaar, waarin de leerdoelen en het programma van de eerste drie modules uitgebreider worden beschreven.

Kosten

Gemeenten kunnen gezamenlijk voor een module inschrijven. Dit kan met name voor kleine gemeenten uitkomst bieden.

De kosten van de modules bedragen:

Module 1:	Jeugdig besturen	f 4.900,-
Module 2:	Jeugdinformatie	f 4.500,-
Module 3:	Communicatie	f 4.500,-
Combimodule 2/3:	Jeugdinformatie en Communicatie	f 8.000,-
Module 4:	Structurele implementatie van nieuw beleid	n.n.b.

Genoemde bedragen zijn exclusief BTW.

Er bestaat de mogelijkheid voor deelname aan een van de modulen subsidie (tot maximaal 50% van de totale kosten) aan te vragen bij het Nationaal Jeugd Fonds (NJF).

Informatie

Ministerie van VWS

Directie Jeugdbeleid

Secretariaat Projectgroep OLPJ

Postbus 5406

2280 HK Rijswijk

tel (070) 340 55 33

fax (070) 340 54 10

6 Literatuuroverzicht

Dit overzicht beperkt zich tot de meest relevante literatuur over jeugdparticipatie die sinds 1991 is verschenen. Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende categorieën:

- jeugdparticipatie algemeen;
- politieke participatie;
- maatschappelijke participatie;
- jeugdinformatie;
- internationale jongerenuitwisselingen.

6.1 Jeugdparticipatie algemeen

'Van speelplaats tot beleid, jeugdparticipatie op gemeentelijk niveau'

is een onderzoek dat lokale jeugdparticipatieprojecten in beeld brengt. Doel van het onderzoek is, behalve het beschrijven van interessante voorbeelden van jeugdparticipatie, inzicht te verschaffen in de slaag- en faalfactoren van dergelijke projecten. Uit een brede, landelijke (telefonische) inventarisatie zijn 39 projecten geselecteerd, waarvan vijf projecten nader zijn onderzocht via mondelinge diepte-interviews met betrokken wethouders, beleidsambtenaren en projectmedewerkers en met betrokken jeugdigen. Bij deze laatste categorie projecten wordt vooral ingegaan op de mogelijkheden voor een structurele benadering van het beleid op het terrein van jeugdparticipatie. Centraal staat de vraag hoe de bestaande initiatieven kunnen worden verbreed. Een van de conclusies van het onderzoek is dat veelbelovende projecten voor jeugdparticipatie een aantal kenmerken gemeenschappelijk hebben. De belangrijkste zijn: een concrete doelstelling, een herkenbaar onderwerp dat jeugdigen aanspreekt, situering binnen de woon- en leefomgeving van jeugdigen en resultaatgerichtheid. Verder valt op dat veel projecten kleinschalig zijn en dat de aanpak veelal ad hoc is. Het onderzoek doet op basis van de conclusies een aantal aanbevelingen voor het ontwikkelen van een actief beleid voor jeugdparticipatie en voor het ontwikkelen van beleidsinstrumenten.

C. van 't Hoff (e.a.): Van speelplaats tot beleid, jeugdparticipatie op gemeentelijk niveau, uitgave van het ministerie van VWS, 1994.

Publicatie te bestellen bij het

Ministerie van VWS
afdeling Publiekvoorlichting
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk
fax (070) 340 62 51

In zijn boek 'Jeugdparticipatie' betoogt Mischa de Winter dat kinderen vaak niet voor vol worden aangezien. Toch wordt van hen verwacht dat ze op de drempel van de volwassenheid plotseling over allerlei sociale kwaliteiten beschikken. Dit verwachtingspatroon van volwassenen leidt bij veel kinderen tot ontevredenheid en vervreemding. Volgens de auteur beschikt niemand automatisch over sociale kwaliteiten als verantwoordelijkheidsbesef en betrokkenheid bij maatschappelijke ontwikkelingen. Jongeren laten participeren, vereist een andere houding van opvoeders, leraren en beroepskrachten. Het vereist nieuwe concepten over opvoeding en onderwijs en over een aanvaardbaar toekomstperspectief. Om sociale kwaliteiten te ontwikkelen, moeten jongeren sociale ervaringen kunnen opdoen. Daarbij hebben ze begeleiding nodig. De beste manier om van jongeren verantwoordelijke en betrokken burgers te maken, is hen actief te laten participeren in de besluitvorming over hun leefomgeving. In zijn boek biedt De Winter een theoretisch kader voor jeugd- en jongerenparticipatie. Daarnaast bespreekt hij velden in de Nederlandse praktijk waar jeugdparticipatie centraal staat, zoals politieke participatie op lokaal niveau, participatie in de opvoeding en in de professionele jeugdzorg.

Mischa de Winter

Kinderen als medeburgers: kinder- en jeugdparticipatie als maatschappelijk opvoedingsperspectief.

De Tijdstroom

Utrecht 1995

'Een andere kijk op jeugd. Een politiek jeugdmanifest' (advies nr. 84) is het laatste advies van de Raad voor het jeugdbeleid. "De Raad stopt. Het werk gaat door," schrijft Jan Heemskerk, voorzitter van de Raad voor het Jeugdbeleid in zijn voorwoord. Heemskerk noemt 'Een andere kijk op jeugd' een eigenzinnig advies, omdat het nu eens niet alleen over risicojongeren gaat. Een andere kijk is –aldus Heemskerk– een positieve kijk.

De Raad bepleit in het manifest dat jongeren niet alleen als probleem moeten worden benaderd, maar dat de nadruk moet komen te liggen op de mogelijkheden van jongeren, ook van kwetsbare jongeren. Jongeren serieus nemen betekent investeren in *alle* jongeren als een investering in de toekomst. Die investering heeft drie consequenties, waarnaar alle aandacht dient uit te gaan: de sociaal-economische bescherming van jongeren, de overdracht van normen en waarden (in en buiten gezinsverband) en de politieke rol die jongeren kunnen spelen. Voor de Raad vormen deze drie aspecten de agenda voor de toekomst. In het manifest worden ze toegelicht en uitgewerkt. Vervolgens doet de Raad een appèl op volwassenen (opvoeders, scholen, instellingen, het bedrijfsleven en de politiek) én op jongeren.

Raad voor het Jeugdbeleid
Een andere kijk op jeugd. Een politiek jeugdmanifest (advies 84).
Uitgeverij SWP Utrecht, 1996.

6.2 Politieke participatie

Het rapport 'De toekomst van gemeentelijk jeugdbeleid. Deel 4: Participatie van jongeren' is een 'leefwereldonderzoek'. Het onderzoek is uitgevoerd om jongeren zelf aan het woord te laten over wonen en leven in hun stad. Negentig jongeren vanaf 12 jaar in Almere, Delft en Sneek beantwoordden een vragenlijst. Ook gaven beleidsambtenaren, politici, agogen en jongeren hun opvattingen over participatie van jongeren in voorzieningen en gemeentelijk jeugdbeleid. Het merendeel van de beleidsambtenaren, politici en agogen concludeerde dat participatie van jongeren alleen adequaat kan worden gerealiseerd als er ingrijpende wijzigingen plaatsvinden in cultuur en structuur van het gemeentelijk apparaat. Ook de jongeren gaven aan dat de gemeente voor hen een hoge drempel heeft. Maar als die drempel toch genomen is, stuiten ze bovendien veelal op dovemansoren. Een van de aanbevelingen uit het rapport is dat gemeente en instellingen meer werk moeten maken van de mogelijkheden de kloof tussen jongeren en gemeente te overbruggen.

De 'toekomst van gemeentelijk jeugdbeleid' is onderdeel van het onderzoeksprogramma 'Geïntegreerd gemeentelijk jeugdbeleid (1988-1992)'. Doel van dit vierjarenprogramma is de ervaringen te gebruiken bij het maken van beleidsmodellen voor geïntegreerd gemeentelijk jeugdbeleid.

J. Hazekamp (e.a.)
De toekomst van gemeentelijk jeugdbeleid.
Deel 4: Participatie van jongeren.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
's-Gravenhage, 1991.

'Jongeren doen mee aan beleid' is een onderzoeksverslag naar politieke participatie van jongeren op lokaal niveau. Aan de hand van drie leeronderzoeken naar participatieprojecten in twaalf gemeenten tussen 1987 en 1991, wordt uitvoerig het wel en wee geschetst van de ervaringen van jongeren vanaf 12 jaar bij het gemeentelijk jeugdbeleid. Hun ervaringen vormen een schat aan informatie voor de verdere ontwikkeling van het jeugdbeleid op lokaal niveau.

De analyse van de projecten wordt benut om een zestal onderzoeksvragen te beantwoorden, die alle draaien om de hamvraag: welke voorwaarden zijn nodig om de betrokkenheid van jongeren bij het gemeentelijk jeugdbeleid te bevorderen. Een van de conclusies uit het verslag is dat projecten waarbij jongeren betrokken

worden voor consultatie, overleg en medezeggenschap alle liggen in de sfeer van de vrijetijdsbesteding. Jongeren worden nauwelijks uitgedaagd mee te denken over onderwijs, arbeid en wonen.

Het onderzoeksverslag wordt afgesloten met een reeks beleidsaanbevelingen. Ze beogen gemeenten handreikingen te geven voor het stimuleren van een grotere betrokkenheid van jongeren bij het lokale jeugdbeleid.

J.L. Hazekamp (e.a.)
Jongeren doen mee aan beleid.
Verslag van een onderzoek naar politieke participatie
van jongeren op lokaal niveau.
Samson Sijthoff
Alphen a/d Rijn, 1993.

“We hebben het wel steeds over jeugdigen, maar waar zijn ze zelf eigenlijk?” Die vraag vormde het uitgangspunt voor het schrijven van ‘Participatie van jeugdigen in het lokale beleid’, het vierde deel uit de reeks brochures ‘Samenhangend lokaal jeugdbeleid’. De brochure geeft een korte beschouwing over achtergronden en betekenis van het begrip ‘beleidsparticipatie’ en biedt het lokale bestuur een aantal concrete handvatten voor het betrekken van jeugdigen bij het lokale beleid. Achtereenvolgens worden behandeld: informatie geven aan de jeugd (bijvoorbeeld in de vorm van folders, nieuwsbrieven, lesbrieven, tentoonstellingen), informatie inwinnen van de jeugd (enquêtes, interviews, rondetafel gesprekken), jeugdigen raadplegen (werkbezoeken in wijken, jeugdpanels, jeugdraden) en medezeggenschap organiseren (jongerenraad, lokale omroep, jeugdquiz). De samenstellers willen met de brochure geen blauwdruk geven voor de ontwikkeling van jeugdbeleid, maar vooral inspireren tot een nieuwe manier van denken over jeugdigen.

Frans Poort
Participatie van jeugdigen in het lokale beleid
Deel 4 uit reeks: Samenhangend lokaal jeugdbeleid
Brabants Steunpunt Jeugdwezijn
's-Hertogenbosch, 1996.
tel (073) 614 17 74
fax (073) 613 99 21

6.3 Maatschappelijke participatie

'Participeren kun je leren' beschrijft hoe kwetsbare kinderen en jongeren kunnen meewerken aan een gezonde en veilige buurt. De beschrijving wordt gedaan aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden: in de kleine plattelandsgemeente Heusden, de middelgrote stad 's-Hertogenbosch en een deelgemeente van de grote stad: Rotterdam-Feijenoord. Per gemeente wordt een beeld geschetst van de jeugd in de buurt, de buurt zelf, de problemen en de projecten. Het boekje is bedoeld voor allen die te maken hebben met 'kwetsbare' jeugdigen en degenen die werk maken van het recht op participatie van deze groep. Doel is handreikingen te geven om de kloof te overbruggen die beleidsmakers en professionals scheidt van de dagelijkse werkelijkheid waarin kwetsbare kinderen en jongeren leven.

Het blijkt dat het voor kwetsbare kinderen en jongeren vooral van belang is dat mensen in hun omgeving hen serieus nemen. Aan dergelijke contacten ontleen velen een gevoel van eigenwaarde. De samenstellers roepen overheden en beleidsmakers op meer aandacht te geven aan de implicaties van hun communicatie en gedrag. Zij menen dat beleidsmakers moeten leren de taal van de praktijk te verstaan.

Mariet Paes
Participeren kun je leren.
Hoe kinderen meewerken aan een gezonde en veilige buurt.
LCO en BOZ
Zwolle/Tilburg 1996.

Bestellen bij

Landelijk Centrum Opbouwwerk (LCO)
Postbus 1004
8001 BA Zwolle.
tel (038) 423 21 12
fax (038) 423 07 14

of:

Brabants Ondersteuningsinstituut Zorg (BOZ)
Willem-II straat 23
5038 BA Tilburg
tel (013) 535 26 25
fax (013) 535 35 15

'Mij heeft nooit iemand gevraagd wat ik zou willen. Participatie van allochtone meisjes aan lokale welzijnsvoorzieningen en lokaal beleid' is het verslag van een onderzoek dat is uitgevoerd door allochtone meisjes tussen 12 en 25 jaar uit Leiden en Leiderdorp. Twaalf meisjes hielden interviews met 72 leef-

tijdgenoten (eveneens allochtone meisjes) over hun vrijetijdsbesteding en deelname aan diverse welzijnsactiviteiten.

Instellingen en beleidsmakers hebben aangegeven dat hun kennis en informatie omtrent de positie van allochtone meisjes beperkt is. Met dit onderzoek kunnen zij kennis nemen van waardevolle informatie en die gebruiken om beleid en voorzieningen te verbeteren.

De meisjes vertellen over hun ervaringen en behoeften op het gebied van school en werk, hun wensen omtrent vrijetijdsbesteding, het plaatselijke buurthuis- en jongerenwerk, hun relaties in het dagelijks leven en praten over vragen en problemen waarmee ze zitten.

Uit het verslag blijkt dat veel allochtone meisjes zich graag actief inzetten om in hun stad zaken voor jongeren te verbeteren. Van de meisjes vindt bijvoorbeeld 78 procent dat zij meer invloed moeten krijgen op beslissingen die hen raken. Meer dan de helft zou meer aan vrijetijdsbesteding willen doen. Een kwart zegt dan zelf actief te worden in organisatorisch verband, vooral op het gebied van sport en jongerenvereniging. Als reden waarom daaraan nu niet wordt deelgenomen, noemt de helft tijdgebrek en de andere helft belemmeringen als geen toestemming krijgen van thuis, 's avonds de deur niet uit mogen, financiën of problemen met oppas.

Pauline Naber, m.m.v. Brigit Koek

'Mij heeft nooit iemand gevraagd wat ik zou willen'.

Participatie van allochtone meisjes aan lokale
welzijnsvoorzieningen en lokaal beleid.

Stichting Alexander, 1995.

Prof. Tulpstraat 2

1018 HA Amsterdam

tel (020) 626 39 29

fax (020) 622 85 90

'Jongerenwijs en toekomstmuziek' is een brochure over jongerenparticipatie thuis, op school, in de vrije tijd en bij het overheidsbeleid. De samenstellers willen primair aandacht vragen voor jeugdparticipatie op basis van een confrontatie tussen theorie en praktijk. Daarbij richten zij zich op volwassenen: ouders, activiteitenbegeleiders, leraren, beleidsmakers, actieve vrijwilligers. Er is een hoofdstuk gewijd aan de rol van de gemeente met betrekking tot jeugdparticipatie. De brochure beschrijft geen projecten, maar –vanuit een praktijkbenadering– participatie binnen de drie leefmilieus: thuis, school en vrije tijd. Steeds worden daarbij methoden en tips gegeven, die de participatie van jeugdigen kunnen bevorderen.

Anita van der Zwaan (e.a.)
Jongerenwijs en toekomstmuziek
Noord Hollands Participatie Instituut (NPI)
Haarlem 1996.

De brochure is te bestellen bij het

NPI
Kleine Houtweg 32
2012 CD Haarlem
tel (023) 531 91 30
fax (023) 531 55 53

'Samen beramen' is een beschrijving van een methode voor participatie van jongeren aan beleidsontwikkeling: peer group-raadpleging in combinatie met verbeter-sessies. Verschillende organisaties werken al met de peer group-methode, waarbij jongeren vanaf 12 jaar worden getraind hun achterban of vriendenkring te interviewen over een vraagstelling, waarin ze zelf een aandeel hebben gehad. Mede op basis van de uitkomsten ontwikkelen volwassenen daarna hun beleidsplannen.

De Raad voor het Jeugdbeleid wil een stap verder gaan. Die stap houdt in dat volwassenen ook samen met jongeren beleidsvragen oplossen. De Raad heeft hiervoor proefondervindelijk een methode ontwikkeld aan de hand van projecten op de terreinen sport, rechten voor minderjarigen en opvoeding. De begeleiding van de projecten lag in handen van Stichting Bevordering Jongerenparticipatie 2000 +, in samenwerking met de Stichting IVIO voor Onderwijs en Volksontwikkeling. De methode combineert de peer group-methode met een nieuw instrument: de verbeter-sessies. In deze sessies komen jongeren en beleidsmakers bij elkaar en vormen een verbetergroep. De verbeter-sessies vinden plaats binnen een strak kader van afspraken. De kracht van verbeter-sessies schuilt in de spelregels, de procesbegeleiding en de methodische aanpak. Die zorgen ervoor dat partijen gelijkwaardig blijven en constructief toewerken naar gezamenlijke voorstellen voor beleidsontwikkelingen. In de brochure zet de Raad het proces stap voor stap uiteen en geeft een aantal randvoorwaarden en tips waar initiatiefnemers op moeten letten als ze eraan beginnen.

Else Rose Kuiper (Raad voor het Jeugdbeleid)
Samen beramen
Amsterdam, 1996.

'Wegwijs of wegwezen?' en 'Kinderen spelen mee' zijn twee participatie projecten van de gemeente Leiden die in 1995/1996 werden uitgevoerd. Het eerste project voor jongeren tussen 13 en 18 jaar en het tweede voor kinderen tussen 9 en 12 jaar. Van beide projecten zijn evaluatierapporten verschenen.

Door de projecten beoogde de gemeente Leiden tot een dialoog te komen met jeugdigen over hun wensen en ideeën voor vrijetijdsvoorzieningen op wijkniveau. In het project 'Wegwijs of wegwezen' interviewden jongeren na een korte interview-training 125 leeftijdgenoten over hun vrijetijdsbesteding. Naar aanleiding van de uitkomsten van de interviews kwamen de jongeren met voorstellen, die tijdens een 'wegwijsdag' in de vorm van plannen werden gepresenteerd aan het Leids gemeentebestuur. Het beste plan werd gehonoreerd met uitvoering.

Een van de belangrijkste conclusies uit de interviews was dat het merendeel van de jongeren behoefte had aan een JOP (Jongerenontmoetingsplek) in hun wijk. Aan de aanleg daarvan wilden zij zelf graag meewerken. Ook een discotheek en verbetering van sportplekken in de buurt scoorden hoog op het verlanglijstje van de geïnterviewden.

In het project 'Kinderen spelen mee' stonden twee kinderconferenties centraal. De deelnemende kinderen werden door middel van een lessenkompas over het functioneren van de lokale politiek op de kinderconferenties voorbereid. Rode draad door de lessen vormde de vraag hoe kinderen kunnen helpen betere speelplekken te realiseren in hun buurt. Aan de hand van die doelstelling leerden ze argumenteren, vergaderen en beslissen. De vijf lessen bleken een goede voorbereiding op de kinderconferenties. Op de conferenties presenteerden de kinderen hun 'ideale' speelplekken. Uit hun plannen kwam naar voren dat kinderen vooral behoefte hadden aan spannende, avontuurlijke speelelementen. Ook in dit project werd het beste plan gehonoreerd met uitvoering.

Caroline J.P. Gerritsma-Segeren
Project Kinderparticipatie 'Kinderen spelen mee'
Project Jongerenparticipatie 'Wegwijs of wegwezen'
Gemeente Leiden 1996.

Beide rapporten zijn verkrijgbaar bij:

Caroline J.P. Gerritsma-Segeren
Gemeente Leiden
Dienst Milieu en Beheer
Postbus 148
2300 AC Leiden
tel (071) 516 51 65
fax (071) 516 76 36

'Jop's meer dan een hangplek' is een rapportage van een inventarisatie van Jongeren Ontmoetings Plekken in Zuid-Holland.

Het rapport geeft een beeld van de ervaringen die in diverse gemeente zijn opgedaan bij het realiseren van een JOP. Het is opgesteld voor iedereen die bemoediging heeft met een voorziening voor rondhangende jeugd.

Onder een JOP verstaat de samensteller een plek in de openbare ruimte die speciaal voor jongeren is ingericht en waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten. Voor JOP's worden ook wel andere benamingen gebruikt, zoals: hang-out, hang-over, hangplek, clubcorner en buitenvoorziening. JOP's zijn vooral bedoeld voor jongeren tussen 12 en 21 jaar. Uit het onderzoek bleek dat de aanleiding om een JOP op te zetten meestal ligt in de overlast die rondhangende jongeren veroorzaken.

Er wordt een korte schets gegeven van de geschiedenis van hangplekken. Ook wordt een aantal van de JOP-projecten kort getypeerd. Uit deze beschrijvingen blijkt dat de voorzieningen die tot JOP worden, variëren van een bushokje tot een scala aan spelen en sportvoorzieningen. In Katwijk is de JOP niet meer dan een lantaarnpaal, een prullenbak en drie bankjes, net buiten een woonwijk.

In het rapport worden drie JOP-projecten nader uitgewerkt. In die uitwerking gaat het onder meer over de invloed van de gabberhouse cultuur op het hanggedrag van jongeren en over magnetronkinderen.

Aan de hand van de informatie uit de projecten is een actieplan opgesteld, waarbij algemene regels rond vergunningen en bestemmingsplannen worden uitgelegd.

Peter Bakker
'Jop's meer dan een hangplek'
PJ Partners
Den Haag/Rotterdam 1996

PJ Partners
Stichting Program
Postbus 25196
3001 HD Rotterdam
tel (010) 436 21 66
fax (010) 436 63 57

en

Jeugdwerkadviesbureau Janzeuven
Waldeck Pymontkade 904
2518 JV Den Haag
tel (070) 346 92 31
fax (070) 346 79 02

'Participeren doe je niet alleen. Over participatie van jeugdigen in gemeentelijk beleid'. De titel zegt het al: Participeren doe je samen. Participeren vereist niet alleen een actieve opstelling van jeugdigen, maar ook van de gemeenten en het sociaal-cultureel werk.

De brochure geeft een aantal in de praktijk beproefde methoden om in gemeenten jeugdigen vanaf de bovenbouw van het basisonderwijs bij het gemeentelijk beleid te

betrekken. In het bijzonder wordt bekeken hoe het sociaal-cultureel jeugdwerk kan worden ingezet bij jeugdparticipatieprojecten. De methoden worden afgezet tegen een meetlat, de participatieladder van de Amerikaanse psycholoog R.A. Hart. Bepalend voor de positie op de ladder is de mate waarin jeugdigen de vrijheid hebben zelf te kiezen en initiatieven te nemen. De hoogste sport op de ladder wordt volgens Hart alleen bereikt als volwassenen en jeugdigen gedeelde invloed als einddoel zien. In de brochure worden spelregels gegeven, die succesvol participeren van jeugdigen bij gemeentelijk beleid mogelijk maken.

George van Diepen (e.a.)
Participeren doe je niet alleen.
Over participatie van jeugdigen in gemeentelijk beleid.
Instituut voor Publiek en Politiek Amsterdam,
Spectrum Gelderland, Steunfunctie Welzijn Friesland, 1997.

Publicatie te bestellen bij

Instituut voor Publiek en Politiek
Prinsengracht 911-915
1017 KD Amsterdam
tel (020) 521 76 00
fax (020) 638 31 18
e-mail: uitgeverij@publiek-politiek.nl

“n Warme stuiver, Duimdrop werkt aan een thuis op straat” is een onderzoeksverslag waarin het Rotterdamse project Duimdrop wordt beschreven aan de hand van interviews met kinderen, schoolhoofden, jongerenwerkers en wijkagenten.

Een Duimdrop is een container vol speelgoed op een buurtplein met een hoge ‘kinderdichtheid’. Dit speelgoed wordt na schooltijd uitgeleend aan kinderen van 4 tot 14 jaar, die lid zijn van Duimdrop. Door goed gedrag kunnen kinderen duimen verdienen waarmee ze dunder speelgoed kunnen lenen.

De beheerders van de duimdrop containers verzorgen het uitlenen van het speelgoed en zien er samen met de kinderen op toe dat het plein optimaal gebruikt en onderhouden wordt.

De deelnemende kinderen kunnen hun ideeën om Duimdrop leuker te maken met de beheerder bespreken. Bij sommige pleinen is hiervoor een jeugdraad opgericht. Volgens het onderzoek heeft het project de volgende positieve effecten: de kinderen vermaken zich beter en de leefbaarheid en betrokkenheid van bewoners wordt vergroot.

Marjolein Goderie
Een warme stuiver
Duimdrop werkt aan een thuis op straat
Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 1997

Het rapport maakt deel uit van het onderzoek 'Anders praten over jeugd'. Dit onderzoek beoogt een begrippenkader voor lokaal preventief jeugdbeleid te ontwikkelen.

De drie andere deelonderzoeken zijn:

B. Winants: Gewoon doen; Het verhaal van Tijnje.
K. Fortuin: Werken aan sociale samenhang. Een beschrijving van het project Wij Moeders.
K. Fortuin en C. Keune: Anders praten over jeugd. Naar een begrippenkader voor lokaal preventief jeugdbeleid.

De rapporten zijn te bestellen bij:

Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
tel (030) 230 07 99
fax (030) 230 06 83

6.4 Jeugdinformatie

'*Aanbod van jeugdinformatie nader bekeken*' is een verkorte, aangepaste versie van het in opdracht van het Ministerie van WVC uitgevoerde onderzoeksrapport: 'Aanbod van jeugdinformatie nader bekeken. Een kwalitatief onderzoek naar het functioneren van intermediaire kaders (1993)'. Het onderzoek beoogt duidelijk te maken welke hiaten en belemmeringen zich voordoen in de praktijk van jeugdinformatie. De onderzoekers interviewden 18 professionals (intermediaire kaders) rond de vragen wat zij onder 'jeugdinformatie' verstaan en wat zij in hun instelling nastreven bij het verstrekken van informatie.

Een van de belangrijkste conclusies uit het onderzoek is dat de intermediairen jeugdinformatie niet mogelijk achten zonder een optimaal netwerk van verwijzingen, overleg en samenwerking. Naar hun oordeel is er nog steeds geen sprake van zo'n netwerk, hoewel ze een kentering signaleren: door de introductie van de functie Jeugdinformatie worden, vooral op lokaal niveau, bestaande contacten geïntensiveerd en nieuwe samenwerkingsverbanden aangegaan.

De belangrijkste aanbevelingen uit het rapport richten zich dan ook op het vormen van netwerken die kunnen leiden tot een gezonde groei van jeugdinformatie. Daarbij moeten niet alleen wethouders en ambtenaren worden betrokken, maar ook instituten zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Els van der Wal
Aanbod van jeugdinformatie nader bekeken. De samenvatting.
Stichting Jongereninformatie
's-Gravesandestraat 51
1092 AA Amsterdam

Frans van der Linden (e.a.)
Aanbod van jeugdinformatie nader bekeken. Een kwalitatief
onderzoek naar het functioneren van intermediaire kaders.
Sectie Jongerenstudies en Jeugdbeleid
Rijksuniversiteit, Leiden 1993.

'Informatiebehoeften en -zoekgedrag van jongeren' is een samenvatting van twee onderzoeksprojecten over de vraag naar jeugdinformatie (cahier 8). Het gaat om 'De vraag naar jeugdinformatie in feiten en cijfers. Kerngegevens uit een nationaal jongerenonderzoek (1993)' en 'De betekenis van jeugdinformatie voor laaggeschoolde jongeren. Vervolgonderzoek bij jongeren die voor informatie moeilijk bereikbaar zijn'. In het eerste onderzoek vertellen 660 'modale' jongeren tussen 12 en 21 jaar hoe zij in hun dagelijks leven aan informatie komen en hoe zij de aangeboden informatie waarderen. In het tweede onderzoek zijn dezelfde vragen voorgelegd aan 81 laag geschoolde jongeren tussen 15 en 17 jaar. De jongeren werden ondervraagd over negen leefgebieden, waaronder vrijetijdsbesteding, onderwijs, gezondheid en arbeid. Doel van beide onderzoeken was het verkennen en inventariseren van een nog niet eerder in kaart gebracht probleemgebied: de praktijk van maatschappij-gerichte jeugdinformatie vanuit het perspectief van jongeren zelf. Ook geven de studies inzicht in het zoekgedrag van jongeren om de gewenste informatie te verkrijgen. Een van de conclusies uit de onderzoeken is dat jongeren behoefte hebben aan informatie, niet omdat ze in ernstige problemen zitten en daarvoor een oplossing zoeken, maar primair omdat ze vanuit hun dagelijkse leven geboeid worden als een maatschappelijk onderwerp hen raakt. Uit het eerste onderzoek blijkt dat gemiddeld een vijfde van de 'modale' jongeren de gezochte informatie niet kan vinden. Van de onderzochte groep laag geschoolde jongeren kan de helft de gezochte informatie niet vinden. De andere helft vindt de informatie niet zelf, maar via hun informele, sociale netwerk en dan met name via bevriende leeftijdgenoten.

Informatiebehoeften en -zoekgedrag van jongeren, cahier 8, 1994.
Stichting Jongereninformatie
Postbus 1206
3800 BE Amersfoort

De beide onderzoeksrapporten zijn te bestellen bij:

Rijksuniversiteit Leiden
Sectie Jongerenstudies en Jeugdbeleid
tel (071) 527 34 20

In 'Inbreng van jeugd voor beleid' (advies nr. 83) informeert de Raad voor het Jeugdbeleid de staatssecretaris van VWS over de mogelijkheden van interactieve inbreng van jeugd binnen het lokale en nationale jeugdbeleid. De Raad gaat in op de structurele knelpunten die zich hierbij voordoen. Als belangrijkste worden genoemd: een gebrekkige informatievoorziening aan jongeren, tekortkomingen in het sociaal-cultureel werk, gebreken in de methodiekontwikkeling en begeleiding, de kloof tussen de organisatiestructuur van overheden en de leefwereld van jongeren.

Meer in het bijzonder brengt de Raad in beeld hoe jeugd structureel kan worden betrokken bij het opzetten van een lokale en nationale, interactieve jeugdmonitor die beleidsrelevante informatie over jeugd bijeenbrengt.

De Raad beschrijft ook enkele buitenlandse ontwikkelingen (Conseils d'enfants et de Jeunes in Frankrijk en Youth Advisory Forums in Queensland, Australië). Deze voorbeelden geven interessante informatie over een structurele opzet voor de interactieve inbreng van jeugd in beleid.

Raad voor het Jeugdbeleid
Inbreng van jeugd voor beleid
Beleidsinformatie
Amsterdam, 1996

'Jongereninformatie in het perspectief van lokaal preventief jeugd-beleid' is het verslag van het congres dat –onder dezelfde titel– op 26 september 1996 te Ede plaatsvond. In het verslag zijn de inleidingen van de sprekers en de verslagen van de zes workshops over jongereninformatie opgenomen. Ook besteedt het verslag aandacht aan de presentatie van een onderzoek naar lokale ondersteuningsnetwerken in vier gemeenten.

Julia Houwer, projectleider van de Stichting Jeugdinformatie Nederland –de initiator van de conferentie–, richtte zich in haar toespraak met betrekking tot de functie Jongereninformatie op de praktijk en in het bijzonder op de ontwikkeling van Jongeren Informatie Punten (JIP's). De eerste JIP's werden opgericht in 1985, het internationale jongerenjaar. Sinds die tijd is het besef gegroeid, dat jongeren op een toegankelijke manier en op een centrale plek moeten worden geïnformeerd over uiteenlopende thema's als reizen, vrije tijd, gezondheid, seksualiteit, opleidingen, werk en wonen. Inmiddels bestaan er 100 JIP's (augustus 1996) en zijn er zo'n 40 in oprichting. JIP's zijn ontstaan vanuit verschillende settings: vanuit de hulpverlening (vooral vanuit de

voormalige JAC's), vanuit het sociaal-cultureel werk en meer recentelijk vanuit een regionaal of lokaal netwerk. In haar toespraak pleitte Houwer vooral voor een betere samenhang zowel binnen een gemeente of regio, als ook op landelijk niveau.

Congresverslag 'Jongereninformatie in het perspectief van lokaal preventie jeugdbeleid'.

Stichting Jeugdinformatie Nederland, Utrecht, 1996.

Postbus 1373

3500 BJ Utrecht

tel (030) 239 44 33

'Je bekijkt het nu van verschillende kanten' is het verslag van een onderzoek naar jeugdvoorlichtingsactiviteiten inzake de bestrijding van discriminatie en racisme. Het onderzoek –een activeringsproject door en voor jongeren tussen 14 en 24 jaar– werd uitgevoerd in opdracht van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Twintig jongens en meisjes uit Amsterdam en Dwingeloo hielden interviews met 58 leeftijdgenoten over hun opvattingen over en ervaringen met discriminatie en racisme en over hun ideeën voor activiteiten en projecten inzake de bestrijding daarvan. Het doel van het project was tweeledig: inzicht te krijgen in het oordeel van jongeren zelf over de effecten van voorlichtingsprogramma's met betrekking tot discriminatie en racisme en op grond van deze inzichten te komen tot een aanscherping van de criteria voor de beoordeling van voorlichtingsprogramma's.

De jongeren werden als ervaringsdeskundigen betrokken bij de opzet, de uitvoering en de rapportage van het onderzoek. Zowel in opvatting en als ervaring bleken de jongeren sterk te verschillen. De eerste aanbeveling is dan ook dat deze verschillen binnen voorlichtingsprogramma's direct bij aanvang boven tafel moeten komen. Jongeren zelf vinden de eigen inbreng en de mogelijkheid van interculturele ontmoetingen de belangrijkste criteria voor activiteiten en projecten. Ook moeten projecten volgens de meeste jongeren aansluiten bij de eigen leefwereld en een vrijwillig karakter dragen.

Saskia Mudde (e.a.)

'Je bekijkt het nu van verschillende kanten. Jongeren over jeugdvoorlichtingsactiviteiten inzake de bestrijding van discriminatie en racisme. Stichting Alexander, Amsterdam 1996.

Stichting Alexander

Prof. Tulpstraat 2

1018 HA Amsterdam

tel (020) 626 39 29

fax (020) 622 85 90

6.5 Internationale jongerenuitwisselingen

'Je staat midden in het leven' is een onderzoek naar de kwaliteit van kortdurende internationale jongerenuitwisselingen. Het doel van internationale uitwisselingen is 'intercultureel leren'. Dit leren is een proces, dat vooral betrekking heeft op de dagelijkse leefwereld van jongeren uit het gastland.

Het onderzoek beoogt inzicht te krijgen in de processen en effecten van 14 uitwisselingsprojecten.

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van de methode waarbij jongeren tussen 15 en 25 jaar worden betrokken bij opzet, uitvoering en rapportage van het onderzoek. Daartoe zijn jongerenpanels geformeerd in Nederland, Spanje en Engeland. De panels bestaan uit jongeren die zelf hebben deelgenomen aan internationale uitwisselingen. Ze zijn getraind in interviewtechnieken. Jongeren uit de panels interviewden aan de uitwisseling deelnemende jongeren.

Uit de conclusies van het onderzoek blijkt dat de participatie van jongeren bij de voorbereiding en organisatie van het uitwisselingsproject een aantal positieve effecten sorteert: vergroting van de mobiliteit en zelfstandigheid van jongeren; toename van sociale contacten en interesse in andere mensen; een andere kijk op de eigen leefomgeving, en het lef om in een andere taal te communiceren. Door de samenhang van deze effecten kan een uitwisselingsproject daarmee gezien worden als katalysator in het proces van intercultureel leren.

Saskia Mudde

'Je staat midden in het leven'.

Een onderzoek naar de kwaliteit van kortdurende internationale jongerenuitwisselingen.

Stichting Alexander, Amsterdam, 1995.

In de brochure 'Alles komt erin terug' vertellen jongeren over de betekenis van internationale uitwisselingen. Het verslag van hun ervaringen is gebaseerd op het onderzoek *'Je staat midden in het leven'* van Stichting Alexander. Aan de hand van uitspraken van jongeren wordt in de brochure aangetoond dat een internationale jongerenuitwisseling meer is dan een incidentele activiteit. Of, zoals een jongen het zei in het citaat waaraan de titel van de brochure is ontleend: "Ik heb op school gezegd: waarom moeten wij een scriptie schrijven? Dat is zo saai, wat een onzin. Laat iedereen gewoon aan het einde een uitwisseling organiseren en dan kun je alles wat je op school hebt geleerd in de praktijk uitvoeren. Want alles komt erin terug".

Uit de citaten blijkt dat een internationale uitwisseling voor veel jongeren een ervaring voor het leven is. Ze doen internationale vriendschappen op. Ze maken kennis met leeftijdgenoten die ook bezig zijn met school, vrienden en hun toekomst. Maar die leeftijdgenoten blijken ook veel dingen anders te doen en ze blijken soms heel anders

te denken. Vooroordelen worden blootgelegd, de beeldvorming over andere culturen verandert, begrip en tolerantie groeien. Veel jongeren vinden dat ze na de uitwisseling zijn veranderd: ze relativeren meer, voelen zich opener en nemen eerder initiatieven. Uit de citaten blijkt dat de zelfontplooiing van jongeren er merkbaar door wordt bevorderd.

Niek Miedema
Alles komt erin terug
Publicatie Exis
Jeugd voor Europa
Albani, Den Haag 1995.

'Internationale jongerenuitwisselingen, nader bekeken' is een bloemlezing uit de verslagen van internationale uitwisselingen die in 1995 hebben plaatsgevonden in het kader van het Jeugd voor Europa programma.

De samensteller wil met de bloemlezing 'interessante citaten, waardevolle tips en wijze raad' uit de verslagen op een rijtje zetten. Samen geven ze een beeld van de uitwisselingen.

Maar de bloemlezing kan ook worden gebruikt als naslagwerk om ideeën voor nieuwe uitwisselingen op te doen. Daarbij wordt duidelijk gemaakt aan welke voorwaarden een uitwisselingsidee moet voldoen om voor een Jeugd voor Europa subsidie in aanmerking te komen. Zo moet een uitwisseling gebaseerd zijn op een thema en zowel educatieve als recreatieve elementen bevatten.

In de bloemlezing wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan vier fasen van de uitwisseling: de voorbereiding, de uitwisseling zelf, de evaluatie en de follow-up activiteiten.

Cathelijne Koppert
Internationale jongerenuitwisselingen, nader bekeken.
Een bloemlezing uit de verslagen van Jeugd voor Europa.
NIZW International Centre, Jeugd voor Europa, Utrecht, 1996.

7 Landelijke participatieprojecten

Sinds enkele jaren worden er landelijke projecten uitgevoerd, die ook op lokaal niveau benut kunnen worden om jeugdparticipatie te bevorderen. In het kader van deze landelijke projecten worden immers op lokaal niveau initiatieven in gang gezet die het begin kunnen zijn van meer structurele participatie van kinderen en jongeren.

Roefeldagen

Het Nationaal Jeugd Fonds (NJF) Jantje Beton is in 1993 gestart met het organiseren van een Roefeldag. In het kader van dit uit Vlaanderen afkomstige initiatief worden deuren van bedrijven en andere instellingen geopend voor kinderen in de leeftijd van ongeveer 6 tot 12 jaar.

De kinderen kunnen op deze manier op ongedwongen wijze kennis maken met de werkweld van volwassenen en hun mogelijke toekomstige wereld. De organisatie op lokaal niveau is in handen van plaatselijke comités, bestaande uit vrijwilligers.

In 1996 is tijdens de week van 15-22 juni in ruim 120 gemeenten een Roefeldag georganiseerd waaraan door zo'n 60.000 kinderen werd deelgenomen.

Informatie:

NJF Jantje Beton
Postbus 85233
3508 AE Utrecht
tel (030) 244 70 00
fax (030) 244 48 57

Jongerenprojectdag/Future Awards

In 1995 is de Stichting Codename Future gestart met een project gericht op het stimuleren van maatschappelijke initiatieven van leerlingen van scholen voor voortgezet onderwijs. Door groepen leerlingen van deelnemende scholen worden plannen uitgewerkt voor lokale projecten. Deze plannen hebben betrekking op een heel scala van onderwerpen; van 'kantine op school' tot 'ideale McDonalds' en van 'scholieren tegen racisme' tot 'videosollicitatie voor allochtone meisjes'.

De leukste plannen worden genomineerd voor Future Awards die in de maand oktober worden uitgereikt.

Voor de plannen die uiteindelijk in de prijzen vallen krijgen de indieners een bedrag van f 5.000,- om hun plan te verwezenlijken.

In 1995 deden 22 scholen mee aan dit project; in 1996 waren dat er reeds ongeveer 150 en werd er op een landelijke manifestatie in oktober uiteindelijk aan 18 plannen een Future Award toegekend.

Het is de bedoeling dat in 1997 dit project verder wordt verbreed en naast scholieren ook andere groepen jongeren plannen gaan opstellen. De Future Awards worden dan provinciaal uitgereikt; deze plannen dingen dan vervolgens mee voor de Nederlandse Jeugd Prijs (zie volgende beschrijving).

Informatie:

Stichting Codename Future
Zeestraat 71
2518 AA Den Haag
tel (070) 360 41 34

Nederlandse Jeugd Prijs (NJP Idee Trofee)

De Nederlandse Jeugd Prijs is een vervolg op het project 'predikaat jeugdstad'; een prijs die in 1992 en 1994 door het NIZW werd gecoördineerd.

De fakkel is in 1996 overgenomen door een aantal organisaties die de Stichting Nederlandse Jeugd Prijs hebben opgericht. Het betreft de volgende organisaties: NUSO (koepel van speeltuinverenigingen), NJF, SKN (Stichting Kinderpostzegels Nederland), VSW (Vereniging Steunfuncties Welzijn), Defense for Children (afdeling Nederland), Scouting Nederland, LOVWJ (Landelijke organisatie vormgevingswerk voor jongeren), de Stichting Consument en Veiligheid en de Nederlandse Jeugd Groep (NJG). De prijs is bedoeld om jongeren van 6 tot 18 jaar te stimuleren tot het nemen van initiatieven ter verbetering van hun leefsituatie. Het gaat bijvoorbeeld om een jeugdpanel tegen pesten op school, een meidenprogramma in het jeugdwerk en een groepje allochtone jongeren dat muziek uit verschillende culturen maakt.

De winnende plannen van 1996 (één in de leeftijdscategorie 6 tot 12 en twee in de leeftijdsgroep van 12 tot 18) kregen de prijs van f 5.000,- uitgereikt tijdens het kinderfestival in het Land van Ooit.

In 1997 zijn Codename Future en de Provinciale Steunfuncties Welzijn betrokken bij de organisatie van de Nederlandse Jeugd Prijs waardoor het bereik onder jongeren groter zal worden. Op woensdag 8 oktober presenteren 6.000 jongeren op 12 locaties in het land hun plannen tijdens de provinciale voorronden van de Nederlandse Jeugd Prijs. De landelijke afsluiting van de NJP/CNF zal plaatsvinden tijdens het Nationaal Jeugddebate op 24 november 1997. Zo worden drie landelijke jeugdparticipatieprojecten met elkaar verbonden.

Informatie:

Nederlandse Jeugd Prijs
p/a Nederlandse Jeugd Groep (NJG)
Koningslaan 101
3583 GS Utrecht
tel (030) 251 93 49
fax (030) 251 93 41

Nationaal Jeugddebate

Dit debat wordt jaarlijks door het Ministerie van VWS georganiseerd. Het eerste debat heeft najaar 1995 plaatsgevonden. Het doel van het debat is de communicatie tussen jeugd en de nationale politiek te verbeteren en wederzijdse betrokkenheid te vergieten. Het debat heeft nu nog een experimentele vorm en opzet.

Het is de bedoeling dat het structureel wordt en dat er meer samenhang komt tussen het Nationaal Jeugddebate en jeugdparticipatie op lokaal niveau.

Informatie:

Ministerie van VWS
Directie Jeugdbeleid
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk
tel (070) 340 55 69
fax (070) 340 54 10

8 Subsidiemogelijkheden

Voor subsidiëring van projecten die gericht zijn op het bevorderen van jeugdparticipatie kan vanzelfsprekend bij een groot aantal verschillende organisaties worden aangeklopt. We beperken ons hier tot de bespreking van subsidiemogelijkheden die specifiek op jeugdparticipatie betrekking hebben.

NJF: Jantje Beton

Het fonds van Jantje Beton stelt zich tot doel het verzamelen en beheren van gelden ten behoeve van jeugdwerk en jeugdactiviteiten in ons land. Bij de besteding van de gelden in de vorm van bijdragen gaat het in het bijzonder om initiatieven uit de bevolking, die een verbetering van de leef- en speelruimte van de jeugd tot doel hebben.

Via het Nationaal Activiteiten Fonds (NAF), een werkstichting van het NJF, wordt de maatschappelijke participatie van jongeren (in de leeftijd van 12 tot 25 jaar) bevorderd. Het gaat daarbij vooral om projecten van zelforganisaties ter voorkoming en bestrijding van negatieve tendensen in de samenleving, zoals jeugdcriminaliteit, racisme en fascisme.

Ter ondersteuning van activiteiten die mede in het kader van het speerpunt 'Jeugd betrekken' van de projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid op lokaal niveau worden ondernomen heeft het NJF een bijdragebudget van f 250.000,- gereserveerd:

- f 200.000,- is bestemd ter subsidiëring van initiatieven van lokale instellingen en/of jongeren die gericht zijn op het bevorderen van jeugdparticipatie en/of het verbeteren van hun leefsituatie
- f 50.000,- is bestemd ter subsidiëring van deelname aan de cursussen en trainingen die op initiatief van de projectgroep OLPJ zijn ontwikkeld (zie hoofdstuk 5).

Informatie:

NJF
Postbus 85233
3508 AE Utrecht
tel (030) 2447000
fax (030) 2444857

NIZW International Centre

Sinds 1996 is het agentschap van Jeugd voor Europa gevestigd bij het International Centre van het NIZW. Het in 1989 gestarte programma Jeugd voor Europa is een uitwisselingsprogramma voor met name kansarme jongeren. Via het organiseren van uitwisselingen met leeftijdgenoten uit andere landen, wordt bij jongeren belangstelling ontwikkeld voor zaken die in hun directe omgeving spelen. Een buitenlandse ervaring leert hen op een andere manier kijken naar hun eigen situatie. Wanneer deze internationale activiteiten zijn ingebed in het beleid van een gemeente, kunnen daarmee moeilijk bereikbare jongeren bij de voorbereiding en uitvoering van lokaal beleid worden betrokken.

Het programma Jeugd voor Europa bestaat uit vijf verschillende acties:

- Projecten voor jongeren
jongerenuitwisselingen
jongereninitiatieven
vrijwillige diensten
- Projecten voor jongerenwerkers
- Projecten voor samenwerking tussen lidstaten
- Projecten voor samenwerking buiten lidstaten
- Projecten gericht op jongereninformatie en -onderzoek
jongereninformatie
jongerenonderzoek

Het Nederlands agentschap van Jeugd voor Europa kan helpen bij het schrijven van subsidieaanvragen. Het agentschap stuurt aanvragen met een advies naar de Europese Commissie in Brussel. De commissie beslist over de subsidietoekenning.

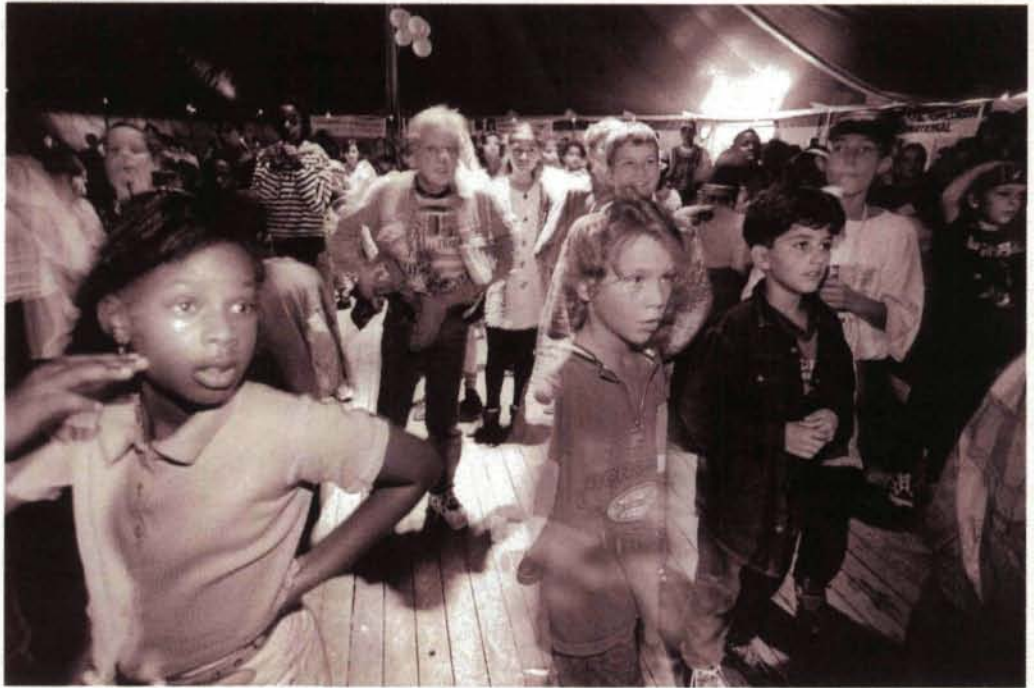
De inhoud van het programma is uitgebreider omschreven in de beknopte brochure 'Jeugd voor Europa Wegwijzer'.

Naar de ervaringen van jongeren met uitwisselingen en de resultaten daarvan is onderzoek gedaan (zie hoofdstuk 6).

Informatie:

NIWZ International Centre
Postbus 19152
3501 DD Utrecht
tel (030) 230 65 50

Productie

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV (DSP), Amsterdam

Tekst

Marije van Barlingen

Petra Bolten

Bram van Dijk

Cor van 't Hoff

Julia Mölck

Vormgeving

Roel Heerema BNO

Fotografie

Hollandse Hoogte, Amsterdam:

Roger Dohmen (pagina 29)

Guus Dubbelman (pagina 38)

Klaas Fopma (pagina 33)

Roeland Fossen (pagina 41)

Marc de Haan (pagina 23, 43)

Maarten Hartman (pagina 18)

Felix Kalkman (pagina 10)

Maruschka Kraal (pagina 60, 83)

Co de Kruijf (omslag)

Kadir van Lohuizen (pagina 35)

Leo van der Noort (pagina 44)

Michel Pellanders (pagina 13)

Markus Peters (pagina 16, 27)

Hans Spruijt (pagina 6)

Bert Verhoeff (pagina 15)

Gerard Wessel (pagina 54, 80)

Michiel Wijnbergh (pagina 1, 8)

Druk

De Appelbloesem Pers, Amsterdam

Oplage

2000 exemplaren

Projectgroep Ontwikkeling lokaal preventief jeugdbeleid

p/a Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Directie Jeugdbeleid

Postbus 5406

2280 HK Rijswijk

tel (070) 340 55 33

fax (070) 340 54 10

